IGS vrije tijd Druivenstreek
Cultuurnota

Bertem, Hoeilaart, Huldenberg, Overijse, Tervuren

Iris Steen

1-8-2019

Inhoud

Inleiding ... 3
Missie en visie ... 4
Missie ... 4
Visie ... 4
Bestaande samenwerking ... 6
Samenwerking cultuur- en gemeenschapscentra ... 6
Samenwerking bibliotheken ... 7
Samenwerking sport ... 8
Samenwerking jeugd ... 8
Samenwerking toerisme ... 8
Samenwerking welzijn ... 8
Andere bestaande samenwerkingsverbanden ... 9
Ontbrekende samenwerking ... 9
Toekomstperspectieven ... 10
Samenwerking en positionering ... 10
Met wie gaan we primair samenwerken? ... 10
Omgevingsanalyse ... 12
Een specifieke regio ... 12
De Vlaamse Rand ... 16
Vzw 'de Rand' ... 16
Vrijetijd in de gemeenten ... 16
Beleid ... 16
Infrastructuur ... 17
Actoren ... 17
Tevredenheid met vrijetijdsvoorzieningen ... 25
Participatie ... 26
Thema's die in alle gemeenten spelen ... 27
Vrije tijd ... 27
Participatie ... 27
Mobiliteit ... 28
Contact en communicatie ... 28
Troeven en noden ... 29
Troeven en kansen ... 29

Noden en uitdagingen 29
Doelstellingen 33
Actieplan 2020 37
Planning 2021-2025 39
Regierol 46
Invulling regierol actieplan 2020 46
Invulling regierol 2021-2025 48
Zakelijk plan 53
De projectvereniging 53
Organogram van de projectvereniging 54
Dagelijkse werking en netwerking van de projectvereniging 55
Bijlagen 57
1. Geraadpleegde bronnen omgevingsanalyse 57
2. Stakeholdersbijeenkomsten 58
3. Samenwerkingsovereenkomst met vzw 'de Rand' 60

Inleiding

Deze cultuurnota is tot stand gekomen na een intensief en inspirerend planningsproces van ongeveer een jaar. In dat jaar heeft een planningsgroep, bestaande uit medewerkers van gemeentelijke vrijetijdsdiensten en vzw 'de Rand' vorm gegeven aan de toekomstige samenwerking rond vrije tijd in vijf gemeenten in de Druivenstreek: Bertem, Hoeilaart, Huldenberg, Overijse en Tervuren. Dit traject bouwt verder op bestaande samenwerking, onder andere van de cultuur- en gemeenschapscentra en de bibliotheken.

Via de gemeenschapscentra vzw 'de Rand' zal er een werking worden verzekerd in Kraainem en Wezembeek-Oppem. Met deze gemeenten is in de loop van het proces contact gezocht. Er is een informeel gesprek gevoerd, maar dit heeft niet tot verder stappen geleid van de betrokken gemeentebesturen.

De gemeentebesturen van de vijf betrokken gemeenten hebben resoluut gekozen voor een bovenlokale samenwerking rond vrije tijd. Zij zien dit als een logische volgende stap in het proces dat op gemeentelijke vlak al geleid heeft tot integratie binnen de vrijetijdsdiensten. De focus van dit plan ligt dan ook op vrije tijd als geheel, waar cultuur een stevige poot van vormt. Vanuit vrije tijd is er een sterke schakel naar welzijn, onder andere omdat deze sector zich bezig houdt met vrijetijdsparticipatie van kansengroepen.

In de loop van het voorjaar van 2019 zijn er gesprekken gevoerd met diverse stakeholders: leden van adviesraden (cultuur, sport, jeugd), verenigingen, welzijnsactoren en diverse regionale spelers. Uit deze gesprekken bleek een groot draagvlak voor de beoogde samenwerking. Kansen en noden die naar voren zijn gekomen, zijn in de omgevingsanalyse opgenomen en uiteraard mee vertaald in de doelstellingen. De hoofdlijnen van deze gesprekken zijn opgenomen in bijlage 2.

Met dit plan hopen de gemeenten en vzw ' De Rand' als partner de samenwerkingsdynamiek, die al bestaat in de regio, nieuwe impulsen te geven, te verbreden en te verdiepen. Het doel is meer vrijetijdsparticipatie voor meer mensen in een aangenaam leefklimaat.

Missie en visie

De missie en visie zijn geformuleerd door de medewerkers van de vrijetijdsdiensten en vzw 'de Rand' en onderschreven door de gemeenteraden en –besturen. 'Wij', die deze missie en visie uitdragen, zijn dus de gemeenten die dit samenwerkingsverband vorm geven en hun partner vzw 'de Rand'.

Missie

We staan in de Druivenstreek voor een toegankelijke en kwaliteitsvolle vrijetijdswerking, gecreëerd met en voor de bevolking, die bijdraagt aan een sterk verbonden gemeenschap

Visie

<u>We verhogen en diversifiëren vrijetijdsparticipatie in de regio</u>

Meer en meer verschillende mensen laten deel hebben aan cultuur, sport en jeugdwerking, daar gaan we voor. Iedere inwoner van de regio moet de kans krijgen zich te ontspannen en zich te ontplooien, in groep of individueel, in verschillende gradaties van betrokkenheid: van deelnemer tot cocreator. We focussen op twee soorten participatie: een zo breed mogelijke deelname van een (taal)divers publiek aan vrijetijdsactiviteiten enerzijds en cocreatie anderzijds. Met cocreatie verdiepen we de participatie en stimuleren we innovatie en experiment.

Met deze werking willen we bouwen aan een aangenaam leefklimaat voor iedereen en stimuleren we bewoners om daar samen in hun vrije tijd toe bij te dragen. We streven samen naar een optimale vrijetijdswerking, wat zoveel wil zeggen als:

- voor en met alle doelgroepen: vrijwillige en professionele partners zoeken samen naar een passende vrijetijdsbesteding voor iedereen, en werken drempels zelfs ogenschijnlijk lage, weg;
- gespreid: we voorzien een kwaliteitsvol en gevarieerd aanbod in alle gemeenten;
- afgestemd en gecoördineerd: we stemmen zowel af op lokale noden en mogelijkheden als op wat er in andere gemeenten gebeurt; we hebben dus zowel oog voor de basis als een helikopterblik; we stemmen programmatie onderling af;
- sectoroverschrijdend: we zoeken in alle vrijetijdsactiviteiten zo veel mogelijk thematische dwarsverbanden, binnen cultuur, binnen de vrijetijdssector en met andere sectoren als welzijn, toerisme, (deeltijds kunst)onderwijs, lokale economie, natuur, landschap en onroerend erfgoed.

Het belangrijkste instrument om vrijetijdsparticipatie te verhogen en diversifiëren is het uitrollen van de UITpas voor de hele vrijetijdssector.

<u>We ontwikkelen de samenwerking binnen de regio met het oog op vernieuwing en duurzame resultaten</u>

Wat mensen in hun vrije tijd doen, staat direct in verbinding met de hele samenleving. Door hun vrijetijdsbesteding kunnen mensen zich ontplooien tot creatieve, gezonde, flexibele en sociale burgers. Zij zoeken vrijetijdsbestedingen die aansluiten bij hun persoonlijke wensen en mogelijkheden en bij wat er leeft in de samenleving. Vrijetijdswerking moet daarom minstens inspelen op maatschappelijke veranderingen en waar mogelijk of wenselijk een voortrekkersrol spelen. Samenwerking maakt die opdracht haalbaar. We werken hier stap voor stap aan, zodat de

resultaten van de samenwerking duurzaam kunnen worden verankerd in de werking van alle actoren in alle gemeenten.

We coördineren transversale en bovengemeentelijke initiatieven

We werken al jaren projectmatig en transversaal samen. Zo brengen we mensen bij elkaar, die samen activiteiten ontwikkelen en aanbieden aan de hele bevolking. We detecteren en stimuleren nieuwe en vernieuwende lokale initiatieven, die we op een bovenlokaal niveau tillen. Omgekeerd ontwikkelen we samen concepten of sluiten ons als regio bij bestaande landelijke concepten aan, die een lokale invulling krijgen. We zorgen ervoor dat deze concepten verankerd worden in de structurele werking van gemeenten en vrijetijdspartners.

We werken efficiënt en versterken elkaar

Werkzaamheden die bovenlokaal efficiënter, goedkoper en/of beter gebeuren, voeren we bovenlokaal uit. Gezamenlijke externe communicatie is er een van. Dankzij afstemming en samenwerking is er een divers en evenwichtig vrijetijdsaanbod, dat eenduidig en eenvormig gecommuniceerd wordt. We stellen infrastructuur en logistieke middelen aan elkaar en elkaars bevolking beschikbaar. Daartoe harmoniseren we reglementen. Binnen het intergemeentelijk samenwerkingsverband verdelen we taken en is er administratieve ondersteuning voor de bovenlokale werking.

Bovenal versterken we elkaar door kennis- en expertisedeling. Dit doen we zowel binnen collega-groepen als in transversale werkgroepen. We leren niet alleen van elkaar, we leren ook van anderen via een vormingsaanbod op maat van de actoren in de regio.

Lokale en bovenlokale werkingen zijn complementair

Toegankelijke en kwaliteitsvolle vrijetijdswerking, die bijdraagt aan een sterk verbonden gemeenschap moet heel dicht bij die gemeenschap staan. Alleen zo kunnen we inspelen op wat er lokaal en zelfs sublokaal, in buurten en deelgemeenten, leeft. De lokale werking is het fundament van de bovenlokale werking. Het zijn de professionele en vrijwillige actoren in de gemeenten die de vrijetijdswerking dragen. We doen daarom lokaal wat heel dicht bij de bewoners moet gebeuren. De bovenlokale werking versterkt en ondersteunt dit, met alle vormen van samenwerking die we beogen.

Bestaande samenwerking

Bovenlokaal samenwerken kent in de Druivenstreek (Bertem, Hoeilaart, Huldenberg, Overijse Tervuren en de gemeenschapscentra van vzw 'de Rand' in Jezus-Eik, Kraainem en Wezembeek-Oppem) voor de verschillende domeinen in de vrijetijdssfeer een lange geschiedenis.

Samenwerking cultuur- en gemeenschapscentra

De cultuur- en gemeenschapscentra van de gemeenten Overijse, Hoeilaart, Tervuren en de centra van vzw 'de Rand' in Jezus-Eik, Kraainem en Wezembeek-Oppem kennen een sterke samenwerkingstraditie die lange tijd gefaciliteerd werd door Vlabra'ccent vzw, een EVA van de provincie Vlaams-Brabant. Deze vzw is per 1 januari 2019 opgeheven, omdat de provinciale bevoegdheden rond cultuur zijn overgeheveld naar Vlaanderen en de gemeenten. De werking van Vlabra'ccent vzw is essentieel geweest voor de huidige intensieve collegiale samenwerking. Vlabra'ccent had als missie om kennis en expertise uit te wisselen, werking op elkaar af te stemmen op vlak van aanbod en communicatie en om gezamenlijke projecten op te zetten met als doel een rijk en divers aanbod creëren en meer, nieuw en/of ander publiek bereiken. Dit gebeurde via overleg op provinciaal niveau, thematische werkgroepen en regiowerking. De Druivenstreek was een van de vier regio's.

Dankzij deze werking kon de regio inzetten op eigen thema's en inspelen op specifieke kenmerken van de regio. De regiowerking was tamelijk autonoom, met een bescheiden eigen jaarlijks budget (10.000 euro) en twee trekkers uit de regio. De werking spitste zich toe op drie onderdelen: kennisdeling en expertise-uitwisseling, projectwerking en samenwerking op gebied van aanbod en communicatie. De projectwerking, zoals het optreden voor de hele regio van circus Ronaldo in Huldenberg, heeft de aanzet gegeven tot een meer transversale werking.

Op het gebied van cultuurcommunicatie en -aanbod stemmen de cultuur- en gemeenschapscentra hun werking af in een regionaal overleg, dat de voortzetting is van de regiowerking van Vlabra'ccent. Zo zetten ze de 30-km grens voor participatie om in de praktijk en faciliteren ze een betere en meer afgestemde communicatie met de burger. Zij bundelen de krachten op het vlak van podiumkunsten en -aanbod. De burgers kunnen er kiezen uit twee regio-abonnementsformules - abo Druivenstreek en abo Nachtvlucht - en zo een aanbod uit verschillende centra combineren naar eigen smaak en goeddunken. Intensief afstemmen en samenwerken is in deze kleine regio met een beperkt publieksbereik noodzakelijk. De collegiale samenwerking vermijdt concurrentie en versterkt elk centrum - en bijgevolg elke gemeente. De burger profiteert mee en kan kiezen uit een groter, breder en afgestemd aanbod.

De cultuur- en gemeenschapscentra hebben in 2017 een gezamenlijk traject afgelegd, waaruit speerpunten voor hun gezamenlijke werking zijn voortgekomen[1]:

1. Via regionale samenwerking cultuurparticipatie in de regio verhogen en diversifiëren (hoofddoelstelling)
2. Een zo optimaal mogelijke spreiding van cultuuraanbod over de regio qua genres, smaken en schaal
3. Via optimalisering van communicatie en marketing het imago, de bekendheid, de zichtbaarheid en het bereik van de centra en het cultuuraanbod in de regio verhogen

Er zijn prioritaire doelgroepen aangeduid:

1. Reeds bereikte publieken (verdiepen, optimaliseren, voortzetten initiatieven
2. Jongeren +14 jaar
3. Anderstaligen (expats)
4. Mensen in armoede

Deze doelstellingen en doelgroepen zijn meegenomen in de plannen voor dit samenwerkingsverband.

Samenwerking bibliotheken

De bibliotheken Overijse, Tervuren, Hoeilaart, Huldenberg en Bertem zijn zich er ook van bewust dat bovenlokaal samenwerken een meerwaarde is. Zij richtten eind 2017 de Bibregio Druivenstreek op, om zo het wegvallen van de provinciale ondersteuning (gedeeltelijk) op te vangen. Met het wegvallen van de provinciale werking verloren de bibliotheken niet alleen de trekkersrol van de provincie inzake het delen van kennis, inspiratie en innovatie, maar kwam ook de bestaande regiowerking 'Dijleland'– met bijbehorende projectsubsidies – op de helling te staan. De uitdagingen voor de sector op vlak van bijvoorbeeld e-inclusie, kansenbeleid en leespromotie zijn zo groot dat overleg en kennisdeling noodzakelijk zijn. Door samenwerking en schaalvergroting kunnen de veranderingen die op de bibliotheken afkomen, efficiënter geïmplementeerd worden. Vandaar de verderzetting van de samenwerking binnen de bibregio Druivenstreek. Hierin werken de bibliotheken samen rond kennisdeling collectie, wisselcollecties en IBL-verkeer, activiteiten met een bovenlokale insteek en opleidingen voor het bibliotheekpersoneel. Voor de activiteiten met een bovenlokale insteek, zoals een kinder- en jeugdboekenjury en de Digitale Week, is er gemeenschappelijke communicatie.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid worden steeds belangrijkere vereisten om te kunnen functioneren in de maatschappij. Bibliotheken zijn belangrijke spelers in deze digitale informatievoorziening en in het bevorderen van digitale geletterdheid. Hun expertise en hun netwerken zijn belangrijke aanknopingspunten voor andere culturele en vrijetijdsspelers om digitaal

[1] *Samenwerking cultuur Druivenstreek*, Ideaconsult 2017

te creëren, werken en communiceren. Ook hier is samenwerking van belang, om samen de snelle ontwikkelingen te kunnen bijhouden.

Samenwerking sport

De samenwerking van sportdiensten in de gemeenten is eveneens gestimuleerd en gefaciliteerd vanuit de provincie. Er was 0,5 vte coördinatie vanuit de provincie beschikbaar in de regio. De sportmedewerkers van de gemeenten organiseren nu hun eigen overleg en samenwerking, met enige ondersteuning vanuit Sport Vlaanderen. De gemeenten werken structureel samen rond sportparticipatie (het 'sportelen'), maar daarnaast ook op projectmatige basis. Er is transversale samenwerking, zoals Spocje in Overijse en Warre in Tervuren (cultuur en sport voor kinderen) en dansfeesten voor senioren (cultuur en sport). Per 1 januari 2020 sluit Bertem aan bij de sportregio Druivenstreek, die tot dan toe bestond uit Hoeilaart, Huldenberg, Overijse en Tervuren.

Samenwerking jeugd

Er is een losse samenwerking tussen de jeugddiensten van de gemeentes, vooral gericht op het uitwisselen van ervaring. Er zijn enkele gezamenlijke projecten, o.a. het graffiti-project. Ook worden

er gezamenlijk bussen ingezet in de streek met oudjaar. Structureel is er samenwerking rond opvoedingsondersteuning via het Huis van het Kind.

Veel activiteiten voor kinderen en jongeren hebben een link naar cultuur, die echter zelden wordt gelegd. Eigenlijk is jeugd geen domein, maar een doelgroep. In die zin is de werking van de jeugddiensten perfect in te passen in de bovenlokale vrijetijdswerking, maar door gebrek aan coördinatie gebeurt dat nog weinig.

Samenwerking toerisme

Toerisme is de enige vrijetijdssector die nog wel ondersteund wordt vanuit de provincie. Toerisme Vlaams-Brabant initieert en coördineert projecten zoals *Mysterieuze bossen* en zorgt voor promotie. Om de Druivenstreek apart te promoten hebben vier gemeenten een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Sindsdien werken de vier toeristische diensten van deze gemeenten ook apart samen en realiseren toeristische wandel- en fietsroutes en activiteiten in het druivenseizoen van juli tot oktober, zoals de Druivenfeesten.

De link met de provincie is voor toerisme heel belangrijk en kan voor de IGS als geheel ook van belang zijn. Toerisme heeft ook nogal wat banden met natuur en onroerend erfgoed, waarvoor de provincie eveneens bevoegd is. de provincie organiseert ook publieksactiviteiten, zoals archeologiedag.

Samenwerking welzijn

Hoewel welzijn buiten de vrijetijdssector valt, zijn er sterke linken tussen de vrijetijdswerking en welzijn, bijvoorbeeld in lokale netwerken vrijetijdsparticipatie, die getrokken worden vanuit welzijn. Deze sterke band zal ook in de toekomstige werking belangrijk blijven, onder andere bij het uitrollen

van de UITpas. Er is geen overkoepelend regio-overleg welzijn, maar er zijn projectmatige samenwerkingsverbanden en organisaties die zelf in de regio partners zoeken in het vrijetijdsveld om activiteiten voor hun cliënten te organiseren, zoals de toekomstige samenwerking Huis van het Kind Bertem/Huldenberg.

Andere bestaande samenwerkingsverbanden

Naast de sectorale samenwerkingsverbanden zijn er tal van transversale en particuliere initiatieven die door twee of meer besturen ondersteund worden.

Via Jazz met Pit creëren Overijse, Hoeilaart, Tervuren, MuziekMozaïek en vzw 'de Rand' een label van kwalitatieve jazzprogrammatie, een doelgroep-specifieke communicatielijn en een ondersteuning naar particuliere initiatieven.

Er zijn twee Huizen van Kind actief zijn in de regio en een derde wordt voorbereid. Huis van het Kind Druivenstreek is een samenwerking tussen Overijse en Hoeilaart (met Vzw 'de Rand' in het bestuur). Huldenberg en Bertem zijn samen één aan het oprichten en Tervuren heeft zijn eigen Huis. Alle drie brengen zij alle actoren samen die bezig zijn met opvoedingsondersteuning, en vormen ze het knooppunt tussen onderwijs, jeugdwelzijn, jeugdwerk, kinderopvang, cultuur en lokale overheden.

De Week van het Bos is een nationale campagne om de bossen in Vlaanderen naar het brede publiek te promoten. Al meer dan 35 jaar zetten regionale partners hun schouders onder deze campagne met een eigen programma. Ook hier waren er plannen om met de besturen van Tervuren, Hoeilaart en Overijse, alsook met het Agentschap Natuur en Bos en vzw 'de Rand' een structurele samenwerking op papier te zetten, met als doel om het gemeenschappelijke Zoniënwoud te promoten naar het brede publiek. Initiatieven als Dag van het Zoniënwoud, Mysterieuze Bossen, schoolprogrammatie, tentoonstellingen, Doe de Boskampioen, enz, zouden samen worden aangepakt. Omdat dit samenwerkingsverband helemaal zou thuishoren in het IGS, werden deze plannen tijdelijk opgeborgen.

Ekseeko, Muscaloco en Melo Velo zijn drie voorbeelden van de verschillende particuliere bovenlokale initiatieven die nu reeds door verschillende besturen worden ondersteund. Ekseeko organiseert activiteiten voor jongeren met en zonder handicap en produceert tweejaarlijks een grootschalige inclusieve theaterproductie die rondreist in de regio. Muscaloco is een inclusieve Murgafanfare. Melo Velo is een grootschalige culturele fietstocht door de regio met tal van concerten van lokaal talent.

Ontbrekende samenwerking

Er is nog weinig lokale, laat staan bovenlokale samenwerking rond amateurkunsten, sociaal-cultureel werk en cultureel erfgoed. Projectmatig is er wel samenwerking, bijvoorbeeld tussen cultuur- of gemeenschapscentra en amateurkunstenaars. De redenen voor het ontbreken van samenwerking zijn divers:

- Veel amateurkunst- en sociaal-culturele verenigingen werken lokaal en zelfs sublokaal. Zij zijn eerder verbonden met hun landelijke koepel dan met andere lokale verenigingen of initiatieven.
- De werking van Vormingplus is niet specifiek op deze regio als geheel gericht en er zijn in de Druivenstreek twee Vormingplus-organisaties actief: Archeduc en Vormingplus Oost-Brabant.

- Op het gebied van cultureel erfgoed ontbreekt er een sterke trekker. Er zijn verschillende heemkundige kringen, die vooral lokaal werken. Museum Hof van Melijn in Tervuren werkt samen met Museum M in Leuven, maar is momenteel gesloten. Het Africamuseum in Tervuren is een landelijke speler en een toeristische trekpleister, maar speelt geen verbindende rol in de gemeente of in de regio.
- Organisaties voor circuskunsten ontbreken in de regio.

Toekomstperspectieven

De bestaande bovenlokale samenwerking heeft al aangetoond dat afstemming veel oplevert, zoals een evenwichtiger en beter gespreid aanbod, dat gezamenlijk gecommuniceerd kan worden. Daardoor is er efficiëntiewinst, waardoor de eigen werking beter en breder kan worden.

Er is al veel kennis en ervaring opgebouwd met transversale projecten en nieuwe manieren van werken. Ook die ervaring kan beter gedeeld en verduurzaamd worden. Zo kunnen anderen profiteren van wat er al bereikt is, door bijvoorbeeld draaiboeken of concepten beschikbaar te stellen, die anderen dan weer kunnen uitvoeren. Samen vorming of trainingen organiseren scheelt ook werk en maakt het mogelijk gespecialiseerde opleidingen te organiseren, die elke organisatie apart niet kan aanbieden.

De sectoren werken goed 'op zichzelf'. Die sectorale samenwerking blijft belangrijk om de eigen expertise te verdiepen en de kwaliteit van de werking te blijven waarborgen. Vanaf het moment dat de vraagstelling complexer wordt komen er nieuwe uitdagingen in het perspectief, die beter bovensectoraal kunnen worden aangepakt. Bovenlokale transversale samenwerking biedt een kans; daarin kan de dynamiek die door de samenwerking is ontstaan gecombineerd worden met de lokale dynamiek binnen de nieuwe vrijetijdsdiensten. Hier worden op lokaal vlak al bruggen geslagen tussen cultuur, jeugd, sport en toerisme. De bovenlokale samenwerkingen daarentegen werken nog sterk sectoraal. In de combinatie van de lokale transversale werking en de bovenlokale sectorale werking, gecombineerd met de wil van de gemeenten om ook bovenlokaal transversaal samen te werken, liggen goede kansen voor de toekomstige vrijetijdswerking Druivenstreek.

Samenwerking en positionering

Met wie gaan we primair samenwerken?

In het organogram van de projectvereniging (pag. 52/53) is al een groot deel van de beoogde samenwerking verwerkt, onder andere met vzw 'de Rand'.

In de toekomst wordt de samenwerking van cultuur- en gemeenschapscentra en bibliotheken voortgezet. Binnen het domein cultuur worden de witte vlekken qua samenwerking- cultureel erfgoed, amateurkunsten, sociaal-cultureel werk – ingevuld. De bestaande samenwerking in de andere vrijetijdsectoren jeugd, sport en toerisme worden eveneens verdergezet. De transversale vrijetijdswerking, die in de gemeenten al vorm heeft gekregen, wordt naar het bovenlokale niveau getild. De vrijetijdsdiensten jeugd sport en toerisme participeren in de projectvereniging en hebben er eigen sectorale werkgroepen. De verbinding met cultuur ligt in de stuurgroep.

In de werkgroep vrijetijdsparticipatie/UITpas is er een intensieve samenwerking met de welzijnsdiensten van de gemeenten (OCMW's, lokale dienstencentra) en andere welzijnsactoren. Vormingplus wordt ook een belangrijke partner inzake participatie.

Kernpartners in de samenwerking zijn dus de sectoren cultuur jeugd, sport, toerisme en welzijn. Deze samenwerking is structureel. De samenwerking met andere partners gebeurt in eerste instantie projectmatig.

Met Vormingplus zal er ook samenwerking zijn rond andere thema's. Vormingsplus Oost-Brabant en Archeduc zullen daarbij samenwerken en dit zien als een proeftuin.

Voor het werken met anderstaligen zal er samenwerking komen met CVO (NT2). Enkele andere partners zoals het Regionaal Landschap Dijleland willen hier dan graag bij aansluiten.

Daarnaast is er samenwerking voorzien met het (deeltijds kunst)onderwijs en de domeinen (onroerend) erfgoed en landschap.

Zoals al blijkt uit de omgevingsanalyse is er een veel breder veld van bestaande en potentiële partners. Daarvan kan nu nog niet aangegeven worden hoe en wanneer er samengewerkt gaat worden.

Omgevingsanalyse

De gemeenten hebben er vanaf het begin voor gekozen om samen te werken rond vrije tijd. In alle gemeente is vrije tijd inmiddels een geïntegreerd beleidsdomein. De gemeenten vinden het belangrijk dat de burgers een divers vrijetijdsaanbod krijgen, dat vrijetijdsactiviteiten mee vorm krijgen van onderuit en dat de drempels tussen de vrijetijdssectoren verdwijnen. De inspanningen die ze daarvoor op gemeentelijk niveau doen, willen ze ook op een intergemeentelijk niveau uitbouwen en zo een echte transversale werking opzetten. De omgevingsanalyse is dan ook afgestemd op deze aanpak.

Een specifieke regio

In onderstaande beschrijving worden de faciliteitengemeenten Wezenbeek-Oppem en Kraainem meegenomen. Zij maken geen deel uit van het samenwerkingsverband, maar door de samenwerking met vzw 'de Rand' zal er wel een werking in deze gemeenten ontplooid worden via de twee gemeenschapscentra daar.

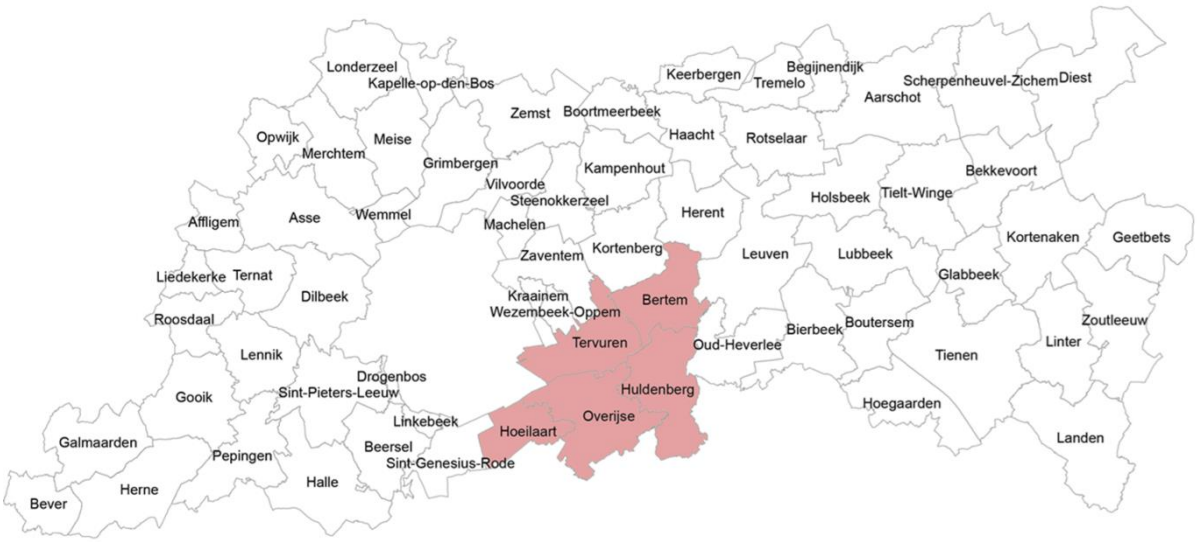

De Druivenstreek is qua ligging en bevolkingssamenstelling zeer specifiek. De twee faciliteitengemeenten zijn al genoemd. De gemeenten Hoeilaart, Kraainem, Overijse, Tervuren en Wezembeek-Oppem grenzen aan Brussel. Zeer kenmerkend is het grote aantal inwoners met een andere nationaliteit dan de Belgische, veelal expats die in Brussel werken en de Druivenstreek wonen.

De vijf gemeenten die bovenlokaal willen samenwerken zijn klein tot middelgroot. De twee faciliteitengemeenten die niet meewerken, maar waarvoor vzw 'de Rand' een werking verzorgt, zijn tamelijk klein.

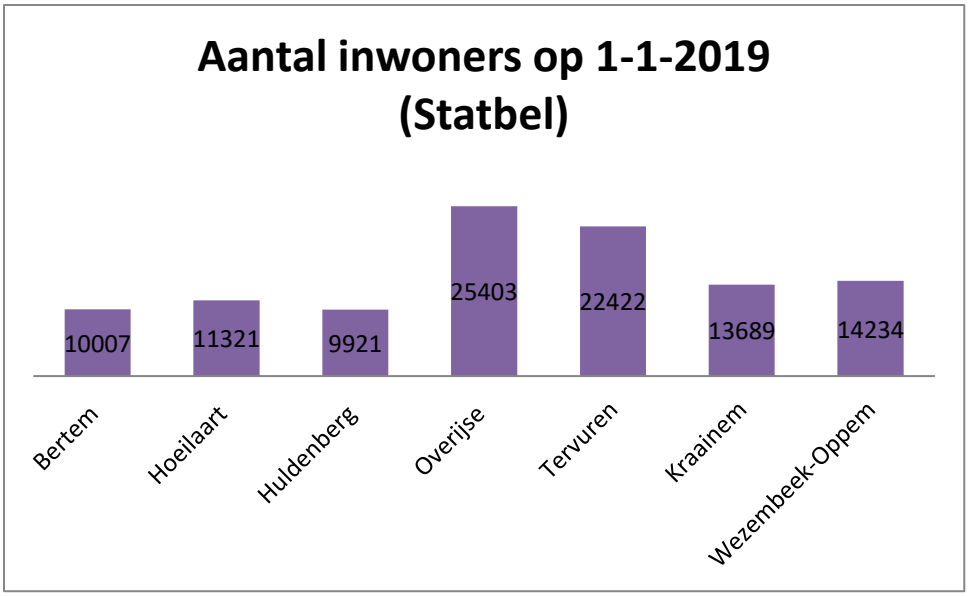

De gemeenten hebben een relatief jonge bevolking. Het percentage jongeren onder 19 jaar ligt er tussen 24 en 26, terwijl dat in Vlaanderen 22 is. In de Vlaamse statistieken worden alle gemeenten behalve Bertem en Huldenberg geplaatst in de categorie gemeenten in de stadsrand met een toenemend aantal jongeren[2]. De gemeenten zijn ook iets minder vergrijsd dan de overige gemeenten in Vlaanderen.

De gemeenten zijn alle relatief rijk. Het gemiddelde inkomen per inwoner lag er in 2015 (meest recent beschikbare cijfers) tussen 21.494 en 22.655 euro , terwijl het Vlaamse gemiddelde 18.970 euro bedroeg. Ook de armoedecijfers liggen laag, hetgeen niet wil zeggen dat er geen armoedeproblematiek is. Het aantal personen met een (equivalent) leefloon per 1.000 inwoners ligt het hoogst in Kraainem (4.9) en Wezembeek-Oppem (4), in de andere gemeenten schommelt het rond de 2. In Vlaanderen is dat aantal 6. De kansarmoede-index (= % geboorten in kansarme gezinnen in jaar x, jaar x-1 en jaar x-2) ligt overal beduidend lager dan in Vlaanderen: die ligt tussen 0,7 en 3,3, terwijl het Vlaamse cijfer 12,8 is.

[2] https://www.statistiekvlaanderen.be/monitor-jouw-gemeente-in-cijfers. Alle cijfers in deze omgevingsanalyse zijn hiervan afkomstig, tenzij anders vermeld. Deze editie dateert van 2018. Daarin staan statistieken uit verschillende jaren. Daarom zijn niet alle gegevens even recent.

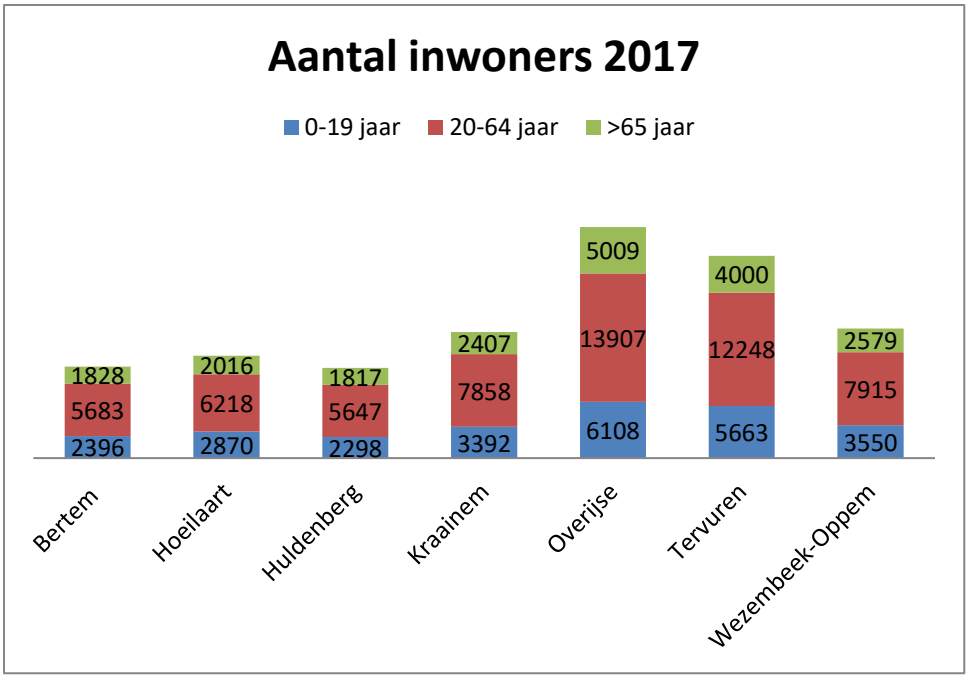

Veel nationaliteiten

De Druivenstreek, vooral de gemeenten Hoeilaart, Tervuren en Overijse en de twee faciliteitengemeenten hebben een bijzondere bevolkingssamenstelling. Het percentage buitenlanders (met een andere dan de Belgische nationaliteit) in deze gemeenten schommelt tussen 17 en 31,1 %, terwijl het Vlaamse gemiddelde op 8,3% ligt. Bertem en Huldenberg liggen ongeveer op het Vlaamse gemiddelde. Het gaat vooral om expats, die in Brussel werken en kortere of langere tijd in de gemeenten wonen. Het gaat vooral om Europeanen, wat niet toevallig is gezien de aanwezigheid van de Europese instellingen in Brussel. In tegensteling tot de Vlaamse centrumsteden is het aandeel inwoners uit Turkije en de Mahgreb heel laag. Een tendens die de laatste jaren duidelijker wordt is de toename van demografische druk vanuit Brussel, waardoor de diversiteit in afkomst ook groter wordt: mensen van over de hele wereld komen via Brussel naar de Vlaamse Rand.

De nabijheid van Brussel betekent ook dat er Franstaligen in de gemeenten wonen. Toch is er vooral sprake van meertaligheid.

Over het algemeen is er een vrij positieve houding tegenover de inwoners van buitenlandse afkomst. In de gemeentelijke statistische monitor (zie voetnoot 2) wordt hiernaar gevraagd. In alle gemeenten ligt het percentage inwoners dat positief staat tegenover interculturaliteit hoger dan het Vlaamse gemiddelde.

	Aandeel (%) van de inwoners dat het eens is met volgende stelling: De verschillende culturen leven goed samen in mijn gemeente			Aandeel (%) van de inwoners dat het eens is met volgende stelling: Als je mensen uit een andere cultuur beter leert kennen blijken ze best sympathiek te zijn		
	oneens	neutraal	eens	oneens	neutraal	eens
Bertem	13	26	61	4	29	66
Hoeilaart	12	18	70	7	19	75
Huldenberg	14	29	57	9	25	66

Overijse	16	22	61	8	21	71
Tervuren	9	18	74	2	19	79
Vlaanderen	17	29	54	8	29	63

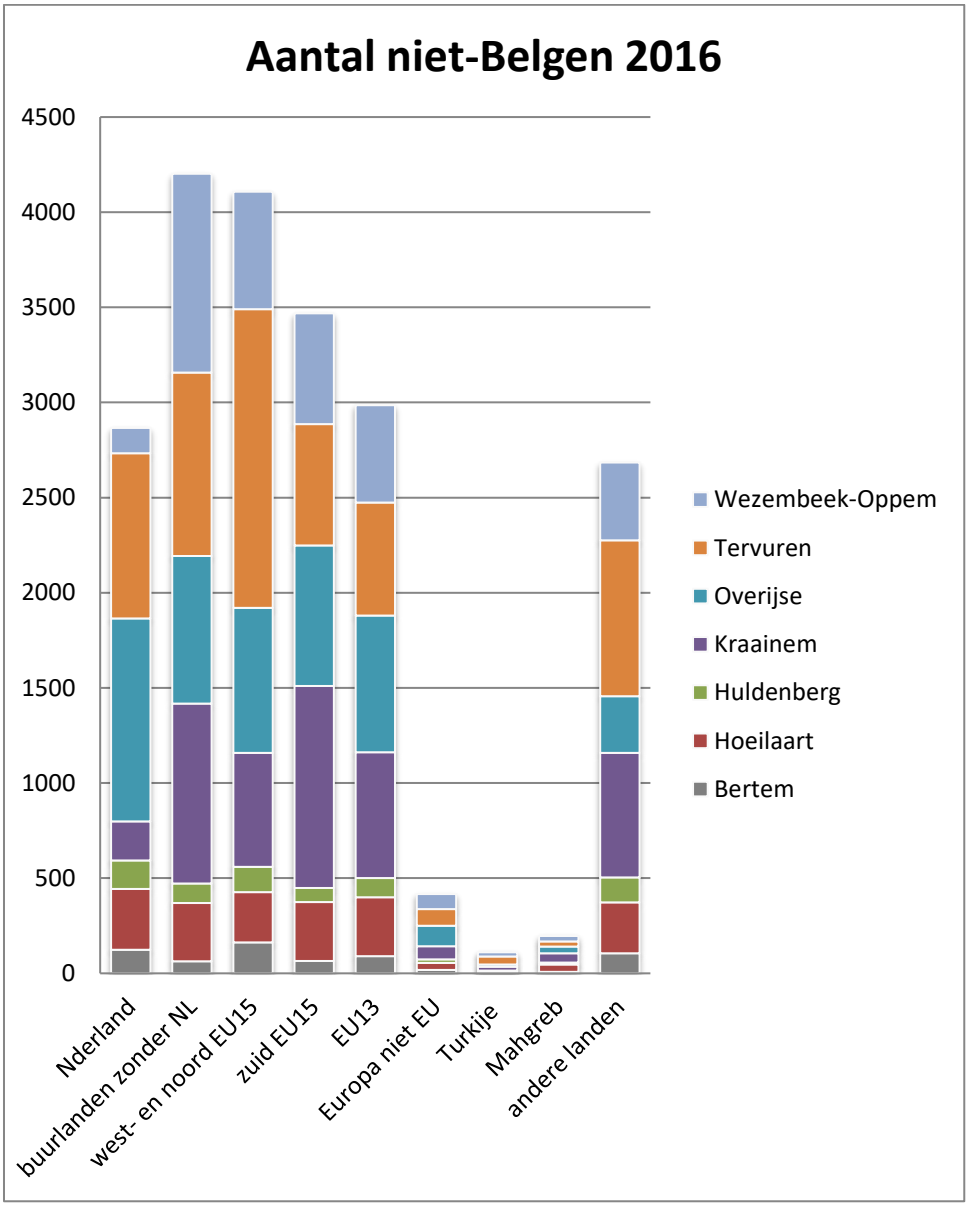

Naast deze voor de regio specifieke vormen van diversiteit zijn er de algemene tendensen tot grotere diversiteit in de bevolking, samen te vatten onder V-trefwoorden: vergrijzing, vergroening, verkleuring, verdunning en verarming.[i] [3]Niet al deze tendensen wegen overal even zwaar door in deze regio. De vergroening, nieuwe demografische groei, wordt vooral verwacht in de centrumsteden en in Brussel. Verarming zal in deze bovengemiddeld welvarende gemeenten waarschijnlijk ook minder een rol spelen, al zijn er ook hier kwetsbare groepen. Dat betekent niet dat

[3] http://www.vvsg.be/Vrijetijdsbeleid/Documents/Lokaal201115%20-%20Wat%20doe%20je%20met%20elk%20jaar%2080.000%20mensen%20erbij.pdf
http://www.kunstenenerfgoed.be/sites/default/files/uploads/140926%20trends%20en%20cultureel%20erfgoed.pdf
https://www.socius.be/rapport-toekomstverkenning/

er geen veranderingen zullen zijn. Meer (zeer) ouderen, meer eenoudergezinnen en alleenstaanden zijn uitdagingen waar de vrijetijdswerking in de regio antwoorden op moeten vinden, juist omdat deze groepen over het algemeen minder aan vrijetijdsactiviteiten participeren.

De Vlaamse Rand[4]

De Vlaamse overheid bakent de Vlaamse Rand af als een groep van 19 gemeenten die grenzen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In de Druivenstreek zijn dat, naast de faciliteitengemeenten Kraainem en Wezembeek-Oppem, Hoeilaart, Overijse en Tervuren. Al deze gemeenten worden omschreven als residentiële gemeenten (wat Bertem en Huldenberg ook zijn, maar deze liggen iets verder van Brussel). Dat wil zeggen dat de inwoners er wonen, maar veelal elders werken, met name in Brussel.

De nabijheid van Brussel heeft grote invloed op de Vlaamse Rand. Zo zijn de meeste migratiebewegingen er van en naar Brussel. In 2015 was 44% van de nieuwe inwoners afkomstig uit Brussel, terwijl 25% van de vertrekkers naar Brussel ging. Van de inwijkelingen heeft 30% niet de Belgische nationaliteit. Dat percentage ligt voor de verhuizers naar Brussel even hoog, maar hier gaat het absoluut om veel kleinere aantallen. Het zijn vooral jonge gezinnen die van Brussel naar de Rand verhuizen.

Deze grote diversiteit wordt weerspiegeld in het taalgebruik. Er zijn cijfers over het Nederlands als thuistaal van lagere schoolkinderen (39,1 % in de faciliteitengemeenten en 69,7 in de overige gemeenten) en cijfers van Kind en Gezin over de taal die moeders met hun baby spreken. Daaruit blijkt dat 33,8% Nederlands spreekt, 40,2% Frans. De rest spreekt andere talen.

Vzw 'de Rand'

In de faciliteitengemeenten Kraainem en Wezembeek-Oppem en in Jezus-Eik (Overijse) is er een actieve werking van de gemeenschapscentra van vzw 'de Rand'. Vzw 'de Rand' heeft als opdracht het Nederlandstalige karakter van de gehele Vlaamse Rand te ondersteunen. In de werking van vzw 'de Rand' speelt promotie van de Nederlandse taal een belangrijke rol, waarbij kennis van verschillende talen eveneens gestimuleerd wordt. Het Nederlands is echter een gemeenschappelijke taal, die kan helpen sociale samenhang en gemeenschapsvorming te bevorderen. Vzw 'de Rand' zet daarom in op taalstimulering in de vrije tijd. De organisatie promoot het Nederlands, biedt oefenkansen voor wie Nederlands leert en draagt van daaruit bij tot gemeenschapsvorming. Daarbij zijn Nederlandstaligen ook een belangrijke actor: ze maken mee het gemeenschapsleven en onthalen nieuwkomers.

Vzw 'de Rand' is door een samenwerkingsovereenkomst met de projectvereniging Vrije Tijd Druivenstreek intensief betrokken bij de werking ervan (zie bijlage3).

Vrijetijd in de gemeenten

Beleid

Zoals al eerder is aangegeven zijn er in alle gemeenten geïntegreerde vrijetijdsdiensten. Daaronder ressorteren werkingen voor cultuur, sport, jeugd en toerisme. De vrijetijdswerking in de gemeenten is een samenspel van professionele krachten, werkzaam in de gemeentelijke diensten, cultuur- en

[4] Departement Kanselarij en Bestuur, *Een blik op de Vlaamse Rand 2017*, https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaamse-rand-cijferboek-2017-1

gemeenschapscentra en bibliotheken en vrijwilligers in de vele verenigingen. De gemeentelijke infrastructuur voor vrije tijd is goed uitgebouwd in de grotere gemeenten. De kleinere gemeenten hebben geen volledig uitgebouwde vrijetijdsinfrastructuur, bijvoorbeeld geen cultuurcentrum en geen zwembad. Binnen de gemeenten is er een steeds grotere integratie van de vrijetijdssectoren, vanuit de gedachte dat mensen voor vrijetijdsbesteding niet denken in sectoren en juist met een geïntegreerde benadering (inclusief een geïntegreerde communicatie) meer inwoners bereikt zullen worden.

Zoals al eerder aangegeven werken de cultuur- en gemeenschapscentra en bibliotheken intensief bovenlokaal samen, structureel en projectmatig, wat de dienstverlening aan het publiek vergroot en mogelijkheden voor vrijetijdbesteding van de inwoners verruimt.

Infrastructuur

De gemeenten beschikken over goede vrijetijdsinfrastructuur, hoewel Bertem en Huldenberg als kleine gemeenten minder te bieden hebben dan de overige drie. In het overzicht op pag. 18zijn de belangrijkste vrijetijdsvoorzieningen opgenomen. Niet opgenomen zijn kleine zalen en (sport- en speel) velden, waar vooral verenigingen gebruik van maken en waar veel vraag naar is.

Actoren

Lokale actoren

Gemeenten en vzw 'de Rand'

De gemeenten en vzw 'de Rand' spelen met hun vrijetijdsvoorzieningen en de inzet van personeel daarvoor een belangrijke rol in het vrijetijdsleven in de Druivenstreek. Zoals al eerder aangegeven zijn de cultuur- en gemeenschapscentra en de bibliotheken belangrijke spelers.

De cultuur- en gemeenschapscentra hebben en actieve en een receptieve functie. De centra van Tervuren, Kraainem en Wezembeek-Oppem enerzijds en die van Overijse, Hoeilaart en Jezus-Eik anderzijds werken nauw samen in een gezamenlijke programmering en abonnementenformule (Nachtvlucht en Druivenstreek). Hiermee realiseren de centra een breder aanbod en steekt het publiek regelmatig de gemeentegrenzen over.

De receptieve functie is heel belangrijk voor verenigingen en losse initiatieven. De deuren van de centra staan wijd open voor hen, er is een grotere vraag naar ruimtes in deze centra dan het aanbod. De gemeenschapscentra van vzw 'de Rand' hebben hierin nog een specifieke gemeenschapsvormende functie én de opdracht het gebruik van het Nederlands te stimuleren.

Alle gemeenten hebben een bibliotheek met een ruim takenpakket op het gebied van digitale geletterdheid, mediawijsheid, taalbevordering via Taalpunten Nederlands en educatie. In Kraainem ondersteunt vzw 'de Rand' de privaatrechtelijke Nederlandstalige bibliotheek, die functioneert onder auspiciën van de cultuurraad. In Wezembeek-Oppem is er geen Nederlandstalige bibliotheek.

Op het gebied van cultureel erfgoed nemen enkele gemeenten een bescheiden rol op: Overijse heeft een erfgoedwebsite en Hoeilaart een erfgoedcommissie binnen de cultuurraad. Het gemeentelijke museum Hof van Melijn in Tervuren is tot nader order gesloten, maar de werking gaat op andere locaties verder.

Jeugdwerking is, zoals eerder al opgemerkt, geen sector maar eerder een doelgroep. Toch is er in elke gemeente nog steeds een aparte werking, met jeugdhuizen en jeugdwerkers.

De vijf gemeenten hebben alle een actieve en brede sportwerking, die extra impulsen krijgt door bovenlokale projectmatige samenwerking.

De gemeentelijke toeristische werking is qua opzet en reikwijdte verschillend van de overige vrijetijdswerking. Deze is immers vooral gericht op bezoekers van buiten, al organiseren de toeristische diensten ook activiteiten voor de eigen inwoners, zoals de Druivenfeesten en Open Monumentendagen.

Huldenberg en Bertem beschikken niet over een cultuurcentrum. Beide hebben wel een actief dienstencentrum, waar vrijetijdsactiviteiten, vooral voor senioren, worden georganiseerd en waar in samenwerking met Vormingplus vormingsactiviteiten worden aangeboden.

Naaste deze dienstencentra zijn er andere lokale organisaties, die in hun werking raakpunten hebben met de vrijetijdswerking: OCMW's, Huis van het Kind. In Tervuren is er al een erkend lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, dat wordt getrokken vanuit welzijn.

Verenigingen

De verenigingen zijn een belangrijke motor voor het vrijetijdsleven in de gemeenten. Toch zijn er, in vergelijking met de rest van Vlaanderen, minder culturele en sportverenigingen per 10.000 inwoners. Dit kan te maken hebben met het grote percentage buitenlanders, dat eigen verenigingen heeft, die niet op Vlaams niveau gekend zijn, of zich richt op Brussel voor vrijetijdsactiviteiten.

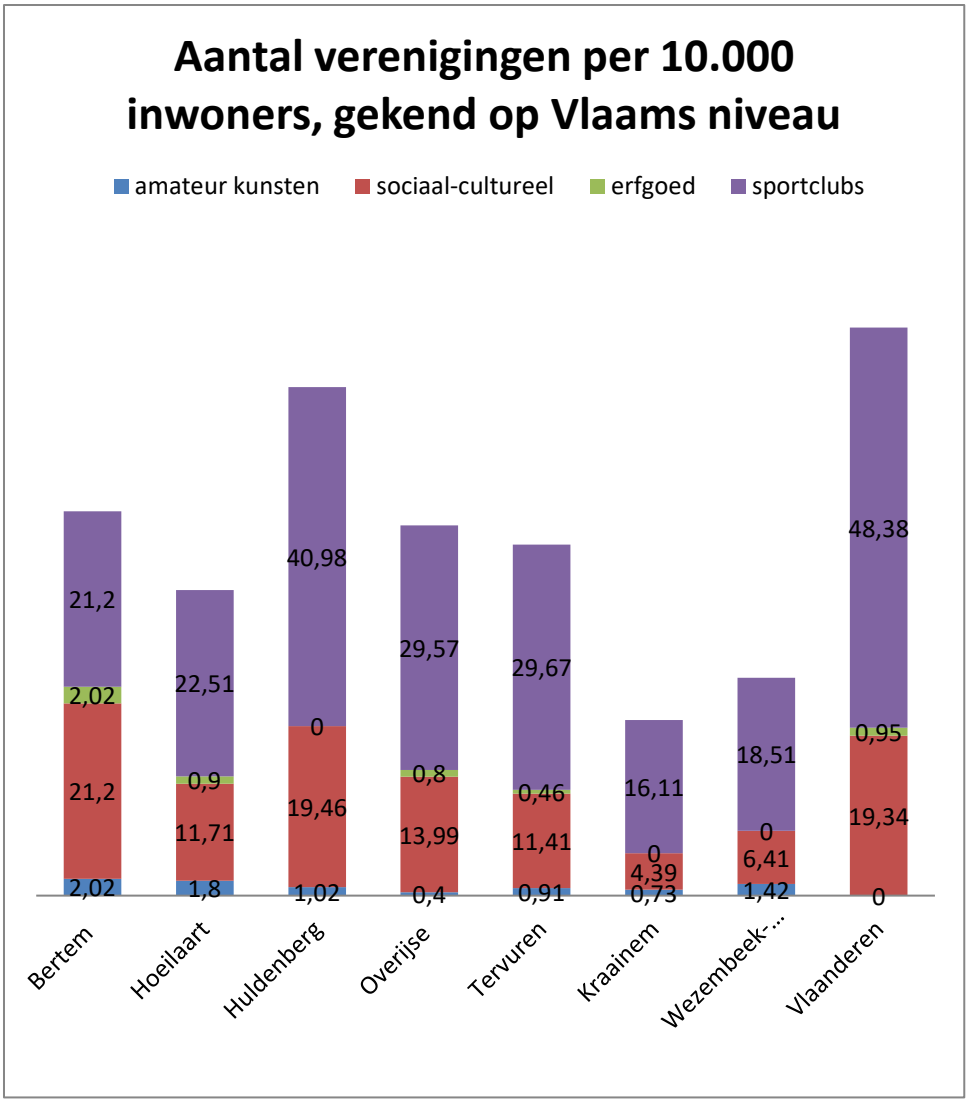
Aantal verenigingen per 10.000 inwoners, gekend op Vlaams niveau
amateur kunsten
sociaal-cultureel
erfgoed
sportclubs
21,2
2,02
21,2
2,02
22,51
0,9
11,71
1,8
40,98
0
19,46
1,02
29,57
0,8
13,99
0,4
29,67
0,46
11,41
0,91
16,11
0
4,39
0,73
18,51
0
6,41
1,42
48,38
0,95
19,34
0
Bertem
Hoeilaart
Huldenberg
Overijse
Tervuren
Kraainem
Wezembeek-…
Vlaanderen

Vrijetijdsinfrastructuur

	cultuur			jeugd	sport				toerisme		vrije tijd
	cultuur- of gemeen schaps centrum	bibliotheek (aantal filialen)	museum	jeugdhuis	Zwembad	Sporthal /sportzaal	Sportveld /sportpark	overige	Infopunt /onthaal	Bezoekers centrum	Vrijetijds Centrum /zaal
Bertem		2		3		2	1				2
Hoeilaart	1	1		2		1	6				
Huldenberg		1		1		2	5				6
Overijse	1	1		3	1	5	9	1	1	1	1
Tervuren	1	1	1	4	1	5	4	1	1		
vzw 'de Rand'	3										

Verenigingen

	cultuur				sport	jeugd	overige vrije tijd (inclusief seniorenverenigingen)
	kunsten	amateur kunsten	sociaal-cultureel	cultureel erfgoed			
Bertem		11	16	1	23	5	9
Hoeilaart		11	8	1	25	3	7
Huldenberg		10	15	2	28	3	5
Overijse		25	18	4	55	8	34

Tervuren		16	22	6	47	8	31
bovenlokaal	2					1	1
Wezembeek-Oppem (Nederlandstalig)	1		4	2	12	4	4
Kraainem (Nederlandstalig)		3	4			2	1

Andere lokale organisaties

In principe is de lijst met mogelijke lokale partners voor de vrijetijdwerking bijna eindeloos. Enkele voor de hand liggende zijn: kerkfabrieken, die een rol spelen in het beheer van erfgoed, scholen, woonzorgcentra, horeca.

Onder de radar

Naast het professionele aanbod en de activiteiten van verenigingen zijn er initiatieven, die tot nu onder de radar blijven.

Regionale actoren

Er zijn enkele regionale actoren, waarmee sommige partners nu al samenwerken of waarmee samenwerking in de toekomst zeker wenselijk is. Met een groot aantal van deze actoren is gedurende het planningsproces gesproken over mogelijke samenwerking. Alle gesprekpartners waren overtuigd van de meerwaarde van samenwerking, waarbij zij benadrukten dat elkaar informeren in een heel vroeg stadium van planning daarvoor noodzakelijk is. Verder pleitten zij voor een lange termijn focus om duurzame resultaten te behalen.

- Vzw 'de Rand' is hiervoor al genoemd. Deze speciale partner wordt intensief bij de werking van de projectvereniging betrokken via een samenwerkingsovereenkomst.
- Toerisme Druivenstreek is ook al genoemd; dit samenwerkingsverband gaat functioneren binnen de structuren van de projectvereniging.
- Archeduc en Vormingplus Oost-Brabant. Beide organisaties zijn actief in de regio en bieden er vormingsactiviteiten en projectwerking aan. Zij leggen accenten op bevordering van participatie, onder andere van kansengroepen, socioculturele vorming rond diversiteit, meertaligheid en sociale kloof; hier ligt een lijn naar welzijn. De nadruk ligt op de kloof tussen burger en beleid dichten. Zij willen in deze regio gaan samenwerken en staan open voor initiatieven die hier genomen worden.
- Provincie Vlaams-Brabant (erfgoed, leefmilieu, toerisme). Hoewel de provincie geen persoonsgebonden bevoegdheden meer heeft, biedt de werking rond onroerend erfgoed (archeologie, landschap, monumenten, ondersteuning van Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddiensten en regionaal Landschap), leefmilieu (natuur en landschap, zeker belangrijk gezien de nabijheid van het Zoniënwoud) en toerisme heel wat aanknopingspunten.
- Het Regionaal Landschap Dijleland organiseert onder andere recreatieve activiteiten, zoals wandelingen. Hier liggen aanknopingspunten voor samenwerking, onder andere om samen bepaalde doelgroepen, zoals anderstaligen, te bereiken.
- Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst in oprichting. Overijse, Bertem en Oud-Heverlee zijn van plan een IOED op te richten en daartoe een aanvraag in te dienen per 15-1-2020. Als deze IOED in werking treedt, zijn er zeker samenwerkingsmogelijkheden rond de publiekswerking, die de IOED gaat voeren, bijvoorbeeld de organisatie van Open Monumentendag.
- Deeltijds Kunstonderwijs. In Hoeilaart, Overijse en Tervuren zijn afdelingen van APKO, de Academie voor Podiumkunsten Overijse, een instelling van het Gemeenschapsonderwijs. De academie biedt lessen aan in muziek, woord en dans voor kinderen, jongeren en volwassenen. De link met amateurkunsten en met de podia in de streek is hier heel duidelijk.
- CVO Crescendo is het centrum voor volwasseneneducatie. Het richt zich op specifieke doelgroepen, onder ander anderstaligen. Het centrum heeft laagdrempelige opleidingen, die

aangeboden worden in samenwerking met de sociale dienst. Het centrum kan zijn cursisten helpen toeleiden naar het vrijetijdaanbod in de streek.

- Voor het Centrum voor Basiseducatie geldt ongeveer hetzelfde. Dit centrum biedt cursussen aan op niveau lagere school en eerste graad secundair onderwijs. Ook dit centrum kan cursisten naar het vrijetijdaanbod leiden.
- Diverse scholengemeenschappen zijn potentiële partners voor culturele en sportactiviteiten.
- Unizo Druivenstreek biedt een link naar lokale economie en horeca.
- Erfgoedcel Leuven gaat in de komende beleidsperiode samenwerken met partners in de regio. Hier ligt een kans samen met de Erfgoedcel om de werking rond cultureel erfgoed te stimuleren.
- Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor Museum M in Leuven. Er is samenwerking tussen het nu gesloten museum Hof van Melijn in Tervuren en Museum M. Die band kan zeker nog versterkt worden.

Link met Vlaanderen – landelijke actoren en netwerken

Via diverse organisaties zijn er banden met Vlaamse organisaties. Deze blijven van belang en zullen aangevuld worden met relaties die gesmeed worden op basis van het nieuwe beleid in het samenwerkingsverband. Deze relaties zijn om verschillende redenen van belang:

- Voor inhoudelijke informatie, ondersteuning en feedback
- Om vorming bij te volgen of vorming door te laten organiseren ter plekke
- Om deel te kunnen nemen aan landelijke acties en activiteiten
- Last but not least om voeling te houden met het Vlaamse beleid.

Het contact met de landelijke koepels en netwerken verloopt rechtstreeks met de deelsectoren en actoren. Het is wel van belang dat het samenwerkingsverband de netwerken kent en waar nodig kan inschakelen of ernaar kan verwijzen.

Bestaande netwerken

- Steunpunt bovenlokale cultuurwerking. Gedurende het planningsproces is er intensief en plezierig contact geweest met het steunpunt. Daarmee is een goede basis gelegd voor de toekomstige samenwerking.
- Departement CJM. Regelmatig contact met het departement is nodig en nuttig om op de hoogte te blijven van wet- en regelgeving, subsidiemogelijkheden en beleidsaccenten.
- Sport Vlaanderen is de partner voor de lokale sportdiensten en ondersteunt onder ander regionale samenwerkingsverbanden, adviseert begeleidt sportorganisaties, geeft financiële ondersteuning en ontwikkelt beleid voor de sportsector.
- Cultuurconnect zit vooral in het netwerk van de bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra als partner rond en expert in digitale cultuur en digitale innovatie.
- publiq is al in beeld als partner, omdat er in het planningsproces al voorbereidende besprekingen met p ubliq zijn gevoerd over het invoeren van de UITpas. Zodra het uitrollen daarvan echt in gang wordt gezet, zal publiq een belangrijke partner blijven. Daarnaast blijven de andere diensten van publiq van belang: de UITdatabank en ondersteuning van cultuurcommunicatie en –educatie.
- De Vereniging Vlaamse Cultuur- en gemeenschapscentra (VVC) is de ledenvereniging van cultuurcentra en gemeenschapscentra in Vlaanderen en Brussel. De VVC is een spreekbuis

naar de overheid en overlegplatform . De VVC ondersteunt zijn leden en werkt aan grotere professionalisering.

- Koepels voor (amateur)kunsten. De contacten met deze koepels verlopen vaak direct met lokale verenigingen en organisaties.
    - Poppunt ondersteunt aankomende popmuzikanten en organiseert onder andere de landelijke campagne Jonge Helden.
    - Danspunt ondersteunt dansers en dansgezelschappen met advies en vorming en organiseert evenementen.
    - Koor en Stem doet hetzelfde als Danspunt voor amateurkoren en –zangers.
    - Vlamo ondersteunt dan weer instrumentale amateurmusici.
    - Open Doek ondersteunt en stimuleert amateurtheater: spelers en organisaties.
- Erfgoed, steunpunt en koepels. Contacten hiermee verlopen eveneens direct tussen de lokale organisaties en de landelijke.
    - Faro, steunpunt voor cultureel erfgoed. Faro biedt vormingen aan, ontwikkelt materiaal als de erfgoedapp, informeert over (internationale ontwikkelingen en beleid. FARO organiseert jaarlijks Erfgoeddag.
    - Histories is het aanspreekpunt voor genealogie, lokaal erfgoed/heemkunde en cultuur van alledag. Histories vormt het vervolg op de werking van Heemkunde Vlaanderen, Familiekunde Vlaanderen en LECA en is erkend om de noden van erfgoedvrijwilligers op te vangen.
    - Er zijn diverse thematische erfgoedkoepels, die aanspreekbaar zijn voor advies en begeleiding rond specifieke erfgoedthema's, zoals CRKC (religieus erfgoed), ETWIE (technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed) CAG (landbouwerfgoed), Cemper (podiumkunstenerfgoed), WIE (immaterieel erfgoed)
    - Herita is de organisatie voor onroerend erfgoed, die eigenaren ondersteunt en Open Monumentendag organiseert.
- Sociaal-culturele koepels, steunpunt. Alle lokale sociaal-culturele verenigingen zijn aangesloten bij een landelijke koepel, die hen ondersteunt, die vorming en landelijke activiteiten organiseert. Het heeft niet zo veel zin ze hier allemaal op te noemen. Wel is het van belang in het oog te houden dat alle landelijke sociaal-culturele organisaties per vanaf 2021 een nieuwe beleidsperiode ingaan, waarin zij allemaal de decretale opdracht hebben een verbindende, een kritische en een laborol te spelen. Hier liggen aanknopingspunten bij de bovenlokale vrijetijdswerking. Het steunpunt Socius speelt een belangrijke informerende, ondersteunende en vormende rol bij de invulling van de nieuwe beleidslijnen.
- Iedereen Leest is de partner van de bibliotheken rond lezen en leesbevordering. De organisatie werkt programma's en campagnes uit zoals de Jeugdboekenmaand, de Voorleesweek, Boekstart en de Kinder- en Jeugdjury.
- Jeugdwerk
    - De Ambrassade is de partner voor jeugdwerk, jeugdbeleid en jeugdinformatie. De Ambrassade adviseert en informeert en jeugdorganisaties en –diensten. De Vlaamse Jeugdraad werkt onder de vleugels van de Ambrassade.
    - Vlaamse Dienst Speelpleinwerk is ook een partner voor jeugdwerk, die speelpleinwerking ondersteunt en vorming geeft aan monitoren.
    - Formaat is de koepel voor jeugdhuizen en ondersteunt deze via informatie, vorming, opleiding, begeleiding en advies.

- ISB (Vlaams Instituut voor Sportbeleid en Recreatiebeheer) is een ledenvereniging en een kenniscentrum**.** ISB is het netwerk van ambtenaren actief in en betrokken bij gemeentelijke sportbeleid, sport- en vrijetijdsdiensten, schepenen en verantwoordelijken van sportinfrastructuren, zwembaden en recreatiecentra.
- Kortom is het netwerk van communicatieprofessionals uit de overheid of social profit.

Gewenste netwerken

De lijst met gewenste netwerken is zeker niet compleet en zal maar groeien naarmate de werking ontwikkelt. Gezien de lokale en regionale specificiteit en de partners die er nu al zijn, zijn contacten gewenst met

- Natuurorganisaties, zoals het Agentschap voor Natuur en Bos (onder andere beheerder van het Vlaamse deel van het Zoniënwoud), Natuurgidsen Zoniënwoud , Natuurpunt en VELT.
- Welzijnsorganisaties zoals Katholieke Vereniging voor Gehandicapten en Armoedelink.
- Demos en de Wakkere Burger om de participatie te helpen verdiepen.

Tevredenheid met vrijetijdsvoorzieningen

In de recente Vlaamse Vrijetijdsmonitor[5] is gepeild naar de tevredenheid van de inwoners over de vrijetijdsinfrastructuur. Hieruit blijkt dat de tevredenheid met sportinfrastructuur in de twee kleine gemeenten, met de minste voorzieningen, onder het Vlaamse gemiddelde ligt en in de andere gemeenten daarmee ongeveer overeenkomt. Bij de tevredenheid over culturele voorzieningen steken de drie gemeenten met een cultuurcentrum ver boven het Vlaamse gemiddelde uit, terwijl de twee zonder daar juist ver onder zitten. Het is uit de cijfers niet op te maken of er een oorzakelijk verband is tussen een cultuurcentrum en de tevredenheid, maar het is wel het enige duidelijke verschil tussen deze gemeenten. De tevredenheid over jongerenvoorzieningen is niet zo hoog, met uitzonderling van Hoeilaart, en volgt hiermee de Vlaamse trend.

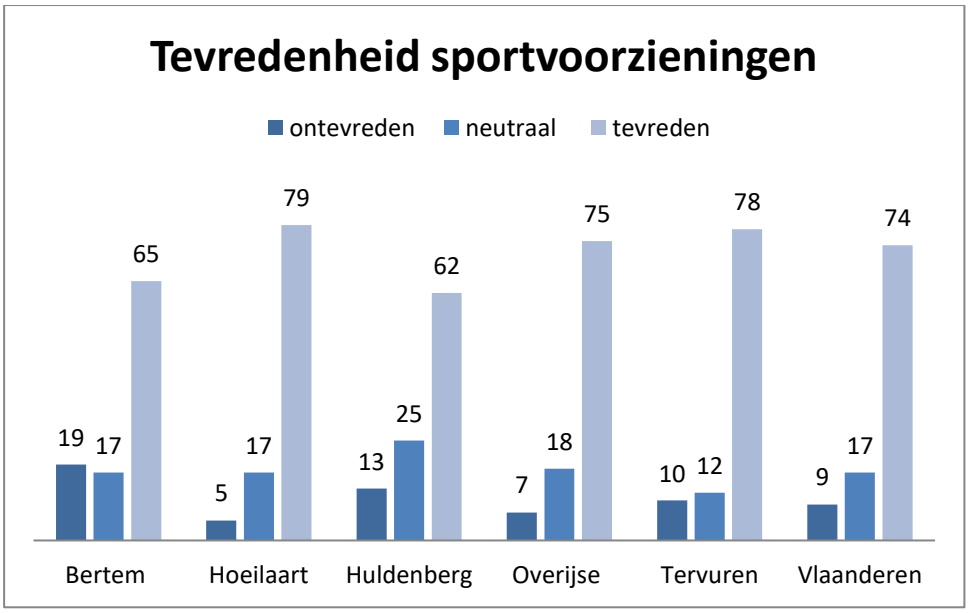

[5] http://www.vrijetijdsmonitorvlaanderen.be

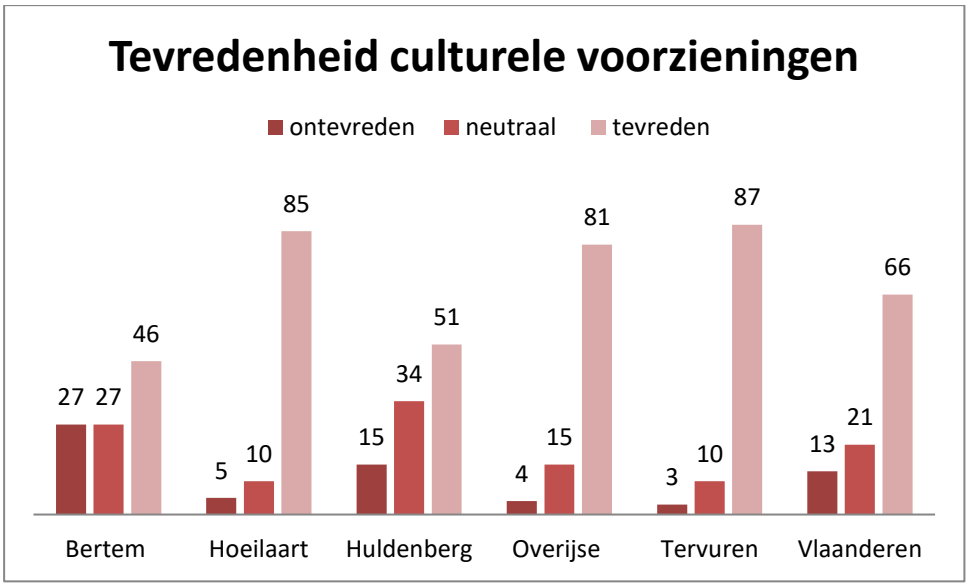

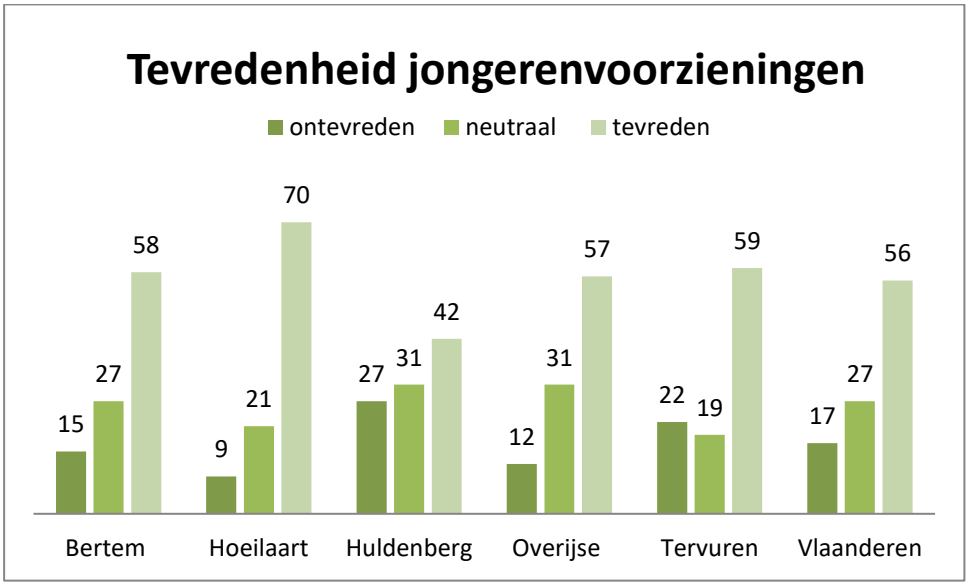

Participatie

De huidige participatie aan vrijetijdsactiviteiten wordt vooral gemeten vanuit het aanbod: het aantal deelnemers, leners, toeschouwers. Voor een deel zijn deze cijfers terug te vinden in de Vrijetijdsmonitor, maar helaas zijn zie niet voor alle sectoren en voor alle gemeenten beschikbaar, waardoor er een niet zo veelzeggend beeld ontstaat. Uiteraard doen alle vrijetijdsorganisaties hun best zo veel mogelijk en zo divers mogelijk mensen over de drempel te halen. De cijfers die beschikbaar zijn geven aan dat ze daar redelijk goed in slagen, maar tegelijkertijd is bekend dat er ook veel niet-deelname is. Die is te wijten aan allerlei drempels, zoals geld, taal of toegankelijkheid.

Hoewel participatie vaak in hiërarchie gezien wordt en gevisualiseerd wordt als een ladder (coproduceren staat dan hoger op de ladder dan deelnemer zijn), zijn alle vormen van participatie belangrijk voor een dynamisch vrijetijdsleven. Er is echter, afgezien van publiekscijfers, weinig bekend over de mate van betrokkenheid van de inwoners bij vrijetijdsactiviteiten. Er zijn wel voorbeelden van projectmatige coproducties, zoals tussen Ekseekoo, een vrijetijdsvereniging voor jongeren en volwassenen met en zonder beperking, een concertband en Gemeenschapscentrum De Bosuil.

Adviesraden

Een specifieke vorm van participatie is het beleidsadvies, dat inwoners kunnen geven via gemeentelijke adviesraden. Alle gemeenten, inclusief de twee faciliteitengemeenten, beschikken over een (Nederlandstalige) cultuurraad en een sportraad; enkel die laatste ontbreekt in Kraainem. Jeugdraden zijn er in de vijf gemeenten, Bertem en Hoeilaart hebben een bibliotheekcommissie. Tervuren heeft een adviescommissie toerisme en onroerend erfgoed.

In de meeste gemeenten wordt nagedacht over een nieuwe invulling van de taken en bevoegdheden van de adviesraden.

Thema's die in alle gemeenten spelen

In de gesprekken binnen de planningsgroep en met de stakeholders zijn enkele gezamenlijke thema's naar voren gekomen.

Vrije tijd

Het is al eerder opgemerkt: alle gemeenten hebben een actieve vrijetijdsdienst, waarin op lokaal niveau transversaal samengewerkt wordt tussen cultuur, jeugd, sport en toerisme. Vanuit de twee culturele sectoren cultuur- en gemeenschapscentra en bibliotheken wordt al samengewerkt met ander culturele sectoren, vooral amateurkunsten en cultureel erfgoed. Deze sectoren zijn echter nog niet sterk en vooral lokaal verankerd. Vrije tijd is de overkoepelende insteek voor de beoogde samenwerking.

Verenigingen

Verenigingen spelen een belangrijke rol in het lokale vrijetijdsleven. Samen met de gemeente zorgen zij voor een bruisend vrijetijdsleven in de gemeenten. De meeste verenigingen zijn lokaal of zelfs sublokaal georganiseerd, enkele (vooral sportverenigingen) werken al bovenlokaal. De lokale verankering is en blijft belangrijk, maar zet wel eens een rem op de mogelijkheden van de verenigingen. Vanuit de gemeenten kan er niet altijd voldoende ondersteuning of logistiek geboden worden.

Infrastructuur

Infrastructuur, vooral voor sport en cultuur, is duur. Hoewel er goede infrastructuur is (zie overzicht op pag. 18) beschikt niet elke gemeente over alle faciliteiten. Alle gemeenten zien de voordelen van het delen van infrastructuur, hoewel een goede lokale basisinfrastructuur noodzakelijk blijft.

Participatie

De culturele en maatschappelijke ontplooiing van mensen is een sociaal grondrecht, maar daarmee nog geen vanzelfsprekendheid. De superdiversiteit van de bevolking vraagt om een benadering op maat voor het slechten van drempels. Er zijn al heel wat initiatieven vanuit de welzijnssector rond inclusie. In de vijf gemeenten wordt al enige tijd nagedacht over het invoeren van de UITpas als instrument om vrijetijdsparticipatie te bevorderen. Er is een grote bereidheid vanuit vrije tijd en welzijn in de gemeenten om hierrond samen te werken.

Adviesraden

Adviesraden zijn belangrijk voor de participatie, maar functioneren niet altijd even goed en werken alleen lokaal. Samen nadenken over de rol en de aard van adviesraden kan zuurstof geven. Er is vanuit de adviesraden zelf gepleit om adviesraden over de gemeentegrenzen heen samen te stellen

en een daarmee een duw in de rug te geven en voor een speciale adviesraad voor deze intergemeentelijke samenwerking.

Mobiliteit

Hoewel het welvarende gemeenten betreft, waarin de meeste inwoners eigen vervoer hebben, is mobiliteit vooral voor senioren en jongeren toch een drempel voor vrijetijdsparticipatie. Er is onvoldoende openbaar vervoer en er zijn ook onvoldoende andere mogelijkheden, zoal veilige fietsroutes. Deze drempels kunnen op bovenlokaal niveau aangepakt worden, juist omdat het reizen van de ene naar de andere gemeente zonder auto vaak lastig is.

Contact en communicatie

In de gemeenten communiceren de gemeentelijke vrijetijdsactoren al heel sterk. Zij zetten in op integrale vrijetijdscommunicatie. De cultuur- en gemeenschapscentra hebben een sterke gezamenlijke communicatie, onder andere over hun gezamenlijke abonnementen en afgestemde programmatie naar doelgroepen en scholen. Ook de bibliotheken communiceren samen rond projecten.

In de gesprekken die met stakeholders gevoerd zijn, zijn onderling contact en communicatie als het allerbelangrijkste thema naar voren gekomen. Ale aspecten van communicatie zijn naar voren gebracht: van het kiezen van de juiste kanalen over doelgroepenbenadering tot het elkaar informeren.

Troeven en noden

Uit de omgevingsanalyse en de gesprekken die gevoerd zijn, komen de troeven en kansen, noden en uitdagingen naar voren, die aan de basis liggen van de doelstellingen.

Troeven en kansen	Noden en uitdagingen
Samenwerking	
De samenwerking tussen de cultuur- en gemeenschapscentra met hun gezamenlijke abonnementen, communicatie en projecten, de samenwerking tussen de bibliotheken, de lokale vrijetijdswerking, die op lokaal vlak al transversale samenwerking binnen cultuur en over de grenzen van cultuur oplevert hebben geleid tot een samenwerkingscultuur. Deze cultuur biedt kansen.	Er is nog weinig sectorale, laat staan bovenlokale samenwerking rond amateurkunsten, sociaal-cultureel werk en cultureel erfgoed. Er is nood aan een sterke bovenlokale sectorale samenwerking, waarmee de lokale actoren versterkt kunnen worden en nieuwe uitdagingen aangepakt kunnen worden.
Voor de vrijetijdssector als geheel ligt een kans in meer afstemming. Voor participanten is verdergaande afstemming binnen vrijetijdsdiensten een vooruitgang: een gecoördineerd en goed gespreid aanbod, helder gecommuniceerd. Afstemming met andere actoren kan nog meer opleveren, bijvoorbeeld met het deeltijds kunstonderwijs.	
	Verenigingen hebben nood aan meer mogelijkheden om zich te presenteren en aan meer mogelijkheden voor vorming . Bovenlokale werking vergroot de mogelijkheden van verenigingen: om in andere gemeenten actief te zijn, om samen projecten uit te voeren, om zich te ontwikkelen via vorming. Gezamenlijk kunnen deze zaken aangepakt worden, voor de gemeenten alleen is het veelal een te zware dobber.
Communicatie	
De vrijetijdsdiensten van de gemeenten apart en de cultuur- en gemeenschapscentra samen hebben een sterke communicatie.	Verenigingen vragen in de eerste plaats meer onderling contact en communicatie: elkaar leren kennen, van elkaar weten waar iedereen mee bezig is, elkaar uitnodigen op evenementen en activiteiten.

Partners in de regio zien kansen in gezamenlijke communicatie, om hun doelgroepen te leiden naar het vrijetijdaanbod en om meer mensen te betrekken bij hun eigen vrijetijdswerking.	
Doelgroepenwerking	
De cultuur- en gemeenschapscentra en bibliotheken van de regio hebben al een stevige doelgroepenwerking ontwikkeld. Zij blijven deze actualiseren en verdiepen. Hier liggen kansen om van elkaar te leren, elkaars methodieken te gebruiken en samen doelgroepen te benaderen. De vrijetijdsbenadering is een belangrijke insteek om doelgroepen te bereiken: het maakt de meeste mensen niet uit vanuit welke sector een aanbod of een oproep komt. Nog breder liggen hier kansen om aan te sluiten bij de doelgroepenbenadering van de welzijns- of de zorgsector.	
Doelgroepen die er specifiek uitspringen in deze regio zijn de expats en jongeren. Er zijn veel jongeren in de gemeenten en juist zij zijn niet zo tevreden met de huidige voorzieningen. Door de krachten bovenlokaal te bundelen kunnen jongeren nog meer participeren in de vrijetijdswerking in de streek.	De grote groep expats in de regio is moeilijk bereikbaar voor de Nederlandstalige vrijetijdswerking. Vzw 'de Rand' omschrijft de groep als 'moeilijk te bereiken '. Het is een groep die heel erg zelfredzaam is. Expats oriënteren zich eerder tot expatclubs en integreren niet snel in de gangbare lokale vrijetijdsnetwerken. Deze groep wel bereiken is een van de specifieke opdrachten van vzw 'de Rand', maar ook de gemeenten zien dit als een grote uitdaging.
Participatie	
De vrijetijdsdiensten en welzijnsdiensten van de gemeenten hebben dezelfde doelstellingen qua vrijetijdsparticipatie.	De UITpas is het verbindende instrument om vanuit verschillende invalshoeken deze participatie te stimuleren. Het uitrollen hiervan i is een grote uitdaging in alle gemeenten.
	Adviesraden hebben nood aan zuurstof om dynamisch en alert te blijven. Er is vanuit de adviesraden zelf gepleit om adviesraden over de gemeentegrenzen heen samen te stellen en een daarmee een duw in de rug te geven en voor een speciale adviesraad voor deze intergemeentelijke samenwerking.

Expertisedeling	
Verschillende deelsectoren, zoals cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken en sportdiensten, hebben al een goede traditie van expertisedeling. De volgende stap is sectoroverschrijdende expertisedeling. Zeker bij complexe thema's als doelgroepenwerking is die noodzakelijk. Hier liggen kansen om samen te experimenteren, nieuwe methodieken uit te werken en in de regio uit te rollen. Dit kan gebeuren binnen de vrijetijdssector, maar vanuit zorg en welzijn bijvoorbeeld wordt er ook sterk ingezet op bepaalde, veelal kwetsbare, doelgroepen.	Er zijn veel redenen om kennis en expertise te delen: veel organisaties en verenigingen zijn te klein om alles zelf te kunnen doen, het is daarom efficiënter en beter voor de kwaliteit om je te specialiseren in enkele zaken en die expertise dan te delen met collega's. Daar kunnen nog stappen gezet worden in specialisatie op bepaalde thema's en daar dan over uit te wisselen.
Taal en taalintegratie zijn belangrijke elementen in de gemeenschapsvorming, die alle vrijetijdsactoren beogen. Er is veel ervaring en expertise in de streek, onder andere bij vzw 'de Rand' over taalintegratie en werken met anderstaligen.	Verschillende partners zijn vragende partij om samen te werken in het betrekken van anderstaligen bij hun werking.
Goede praktijken verduurzamen	
Er zijn vooral projectmatig crossovers gerealiseerd en de vrijetijdswerking in de gemeenten. Die hebben kruisbestuiving en nieuwe ideeën voortgebracht. Er wordt zelfs over infrastructuur ook creatief nagedacht. Er is bijvoorbeeld een aanbod van ruimte voor culturele activiteiten in een woonzorgcentrum, waardoor de bewoners ervan deel kunnen nemen aan de culturele activiteiten daar.	De goede praktijken, zoals Jazz met pit of Melo Velo, zijn projectmatig tot stand gekomen. Het is nu de uitdaging deze goede praktijken te verduurzamen en blijvend in de werking op te nemen, om een lange termijneffect te bewerkstelligen.
Mobiliteit	
Archeduc en Vormingplus Oost-Brabant kunnen samen met partners in de Druivenstreek dit thema opnemen.	Er is onvoldoende openbaar vervoer en er zijn ook onvoldoende andere mogelijkheden, zoals veilige fietsroutes. Beperkte mobiliteit belemmert de participatie. Deze drempels kunnen op bovenlokaal niveau aangepakt worden, juist omdat het reizen van de ene naar de andere gemeente zonder auto vaak lastig is.
Infrastructuur	

Niet alle gemeenten beschikken over de alle infrastructuur. Dat hoeft ook niet als ze gedeeld kan worden, zoals nu al gebeurt met zwembaden, en dus toegankelijk is voor alle inwoners. Hier ligt een kans om de inwoners voor hetzelfde geld meer faciliteiten aan te bieden. Dat vergt wel het uniform maken van de gebruiksvoorwaarden: dezelfde tarieven, dezelfde reglementen en de administratie eromheen vereenvoudigen.	

Doelstellingen

De doelstellingen geven de speerpunten aan waarrond de partners in de Druivenstreek de komende 6 jaar willen werken. Er zijn vier strategische doelstellingen, waardoorheen drie rode draden lopen: participatie, communicatie en experiment. Bevorderen van cultuur- en vrijetijdsparticipatie is de missie van het samenwerkingsverband. Communicatie - elkaar leren kennen, van elkaar weten wat er speelt, zo veel mogelijk mensen op maat informeren – is door veel inwoners die geraadpleegd zijn naar voren geschoven als grote nood. Experiment tenslotte is nodig: het gaat vooral om nieuwe activiteiten ontwikkelen, nieuwe verbindingen leggen, nieuwe kansen aangrijpen. Het decreet biedt daar ook ruimte voor. De partners in dit samenwerkingsverband gaan actief op zoek naar mogelijkheden om projecten, die binnen de werking passen, op te zetten en te financieren. Deze projectwerking is nu niet in de doelstellingen opgenomen, maar zal wel in de actieplannen terugkomen.

De bestaande samenwerking is uiteraard opgenomen in deze doelstellingen, als sterke basis en om verder te ontwikkelen en te verduurzamen.

Bij de acties 2020 en acties vanaf 2021 zijn al waar mogelijk de beoogde partners aangegeven; zeker voor de acties vanaf 2021 is dit enkel indicatief.

1. **Er is structurele samenwerking, waarin de partners elkaar ontmoeten en versterken, efficiënt en professioneel werken**
    a. Er is een stuurgroep van cultuur- en vrijetijdsprofessionals, die de gehele werking, structureel en projectmatig, uittekent, opvolgt en bijstuurt
    b. De projectvereniging speelt proactief in op Vlaams beleid en opportuniteiten die daaruit voortvloeien
    c. Er is een sterke interne communicatie tussen de partners
    d. De partners vormen een transversaal lerend netwerk, waarbinnen zij in collegagroepen kennis en expertise delen en gezamenlijke vorming organiseren
    e. Er is een backoffice, die de gezamenlijke werking stroomlijnt en ondersteunt

Acties 2020

In 2020 wordt de werking van de projectvereniging opgestart met onder andere de volgende acties

- het aanwerven van personeel
- het opstarten van een werkgroep communicatie die zowel de interne als de externe communicatie behartigt
- het continueren van collegagroepen bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra, jeugd, sport, toerisme
- de relatie tussen stuurgroep en bestuur opbouwen

Mogelijke acties vanaf 2021

In de jaren erna volgen er acties rond het organiseren van gezamenlijke vorming voor medewerkers en het opstellen en opvolgen van subsidiedossiers. Meer structureel is het onderhouden van contacten met het steunpunt bovenlokale cultuurwerking en met de Vlaamse overheid. De opportuniteiten die zich voordoen vanuit het Vlaamse beleid worden gegrepen en in acties omgezet.

2. **In de Druivenstreek participeren zo veel mogelijk verschillende mensen aan vrijetijdsactiviteiten**
   a. De vrijetijdscommunicatie gebeurt gericht en gebundeld en is toegankelijk
   b. We omschrijven de doelgroepen en bakenen ze af
   c. We brengen drempels tot cultuur- en vrijetijdsparticipatie in kaart
   d. We ontwikkelen methodieken om meer mensen aan vrijetijdsactiviteiten te laten participeren en hen structureel te laten participeren
   e. We stemmen het aanbod op elkaar af en spreiden het over de regio

Acties 2020

- De uitrol van de UITpas voorbereiden
    - Partners: publiq, welzijnsdiensten, lokale netwerken vrijetijdsparticipatie, gemeentebesturen, cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken, verenigingen, vzw 'de Rand'
- Het uitrollen van *Jazz met pit* in de hele regio
    - Partners: cultuur- en gemeenschapscentra, vrijetijdsdiensten

Mogelijke acties vanaf 2021

- Een actie de verbonden is met deze doelstellingen en met strategische doelstelling 3 en 4 is het uitrollen van de UITpas. Dit is een traject dat over verschillende jaren zal lopen en dat een centrale plaats gaat innemen in de werking. Traject 2021-2025
    - Partners: zie hierboven
- Gezamenlijke vrijetijdscommunicatie via UIT in de Druivenstreek.
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken, verenigingen
- Denkoefeningen in gemeenten over doelgroepen bundelen en afstemmen.
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken

3. **De noden en wensen van de inwoners en maatschappelijke tendensen geven mee vorm aan de vrijetijdswerking**
   a. We ontwikkelen een gemeenschappelijke strategie om activiteiten van verenigingen en andere lokale activiteiten bovenlokaal bekend te maken
   b. We sporen bovenlokale verenigingen op, onderzoeken hoe we ze kunnen ondersteunen en ontwikkelen hier een gezamenlijke aanpak voor
   c. Er is bovenlokaal georganiseerde vorming op maat van vrijwilligers en verenigingen
   d. Er is een transversaal lerend netwerk, waarin lokale en regionale actoren verbonden zijn
   e. We ontwikkelen een gemeenschappelijke strategie om burgerinitiatieven rond vrijetijd te detecteren en te ondersteunen en passen deze toe
   f. We brengen alle ondersteuningsmaatregelen in kaart, stemmen deze waar wenselijk af en werken aanvullend
   g. We zetten infrastructuur creatief in voor cultuur- en vrijetijdsactiviteiten van inwoners
   h. We communiceren helder en open met alle vrijetijdsactoren in de regio

Acties 2020

- Een netwerkmoment organiseren met als thema erfgoed

    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, IOED, Erfgoedcel Leuven, provincie Vlaams-Brabant dienst erfgoed, erfgoedverenigingen, Africamuseum, steunpunt FARO
- Opstart van een werkgroep afstemming van ondersteuningsmaatregelen
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, adviesraden

Mogelijke acties vanaf 2021

- Een jaarlijks bovenlokaal en transversaal netwerkmoment, rond thema's als advies 2.0, erfgoed, mobiliteit, infrastructuur
    - Partners: afhankelijk van het thema
- Uitrollen van de UITpas, zie strategische doelstelling 2 en 4
    - Partners: zie hierboven
- Een overzicht maken van verenigingen en hun activiteiten op één website
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, adviesraden, verenigingen
- Bovenlokale verenigingen inventariseren, bevragen, voorstel voor een kader uitwerken, gerationaliseerd beleid opzetten en uitvoeren
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, adviesraden, verenigingen
- Burgerinitiatieven rond vrije tijd inventariseren, bevragen, voorstel voor een kader uitwerken, gerationaliseerd beleid opzetten en uitvoeren
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten
- Een werkgroep ondersteuning inventariseert, zet overeenkomsten en verschillen op een rij en doet een voorstel voor een gezamenlijk kader
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, adviesraden
- Uitvoeren van een infrastructuuraudit vanuit een vrijetijdsbril, waarbij noden van de inwoners gekoppeld worden aan een breed overzicht van bruikbare en beschikbare infrastructuur (van sportzalen tot woonzorgcentra)
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, andere gemeentelijke diensten

4. Er zijn ruime mogelijkheden voor creatie, beleving en het beoefenen van vrijetijdsactiviteiten

1. We onderzoeken de mogelijkheden van het beschikbaar stellen van gemeentelijke infrastructuur en materiaal aan alle inwoners van de regio
2. We zorgen voor meer spreiding van het aanbod en beleving door het ontwikkelen van formats, die elke gemeente op maat kan toepassen
3. We zorgen voor meer spreiding van het aanbod en beleving door samen in te spelen op Vlaamse en regionale initiatieven
4. We leggen actief verbindingen met sectoren buiten vrije tijd
5. We stimuleren en ondersteunen creatie door amateurkunstenaars
6. Met professionele partners en lokale vrijwilligers geven we vorm aan een regionaal erfgoedverhaal

Acties 2020

- Organisatie van een thematisch netwerkmoment rond erfgoed met alle actoren in de regio (zie ook SD 3 – transversaal lerend netwerk)
    - Partners: zie hierboven
- Een proefproject om van een bestaand cultureel evenement een reizend of een gezamenlijk evenement in de hele regio te maken

    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken, verenigingen, verder afhankelijk van het thema

Mogelijke acties vanaf 2021

- Verzamelen en verwerken van alle tarieven en reglementen, uitwerken van een gezamenlijk verhuurreglement voor infrastructuur en materiaal
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, andere gemeentelijke diensten
- Draaiboeken uitschrijven van bestaande formats, die in andere gemeenten toegepast kunnen worden (zoals Melo Velo, zomerfestivals)
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken, verenigingen
- Organisaties in de regio van Vlaamse en regionale initiatieven als kinder- en jeugdjury, Open Monumentendag, Groot Dictee, Week van het Bos, Erfgoeddag, Lokale helden
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken, afhankelijk van het thema Vlaamse koepels of steunpunten
- Uitrollen van de UITpas, zie strategische doelstelling 3 en 4
    - Partners: die hierboven
- Samen met deeltijds kunstonderwijs activiteiten met en voor amateurkunstenaars opzetten
    - Partners: deeltijds kunstonderwijs, verenigingen amateurkunst, cultuur- en gemeenschapscentra
- Culturele en vrijetijdsactiviteiten in woonzorgcentra organiseren (toneel, muziek, tentoonstellingen, sportieve activiteiten)
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, verenigingen, woonzorgcentra, welzijnsdiensten
- Ontwikkelen van een kunstenroute
    - Partners: gemeentelijke vrijetijdsdiensten, cultuur- en gemeenschapscentra, verenigingen
- Infrastructuur van partners beschikbaar stellen voor amateurkunstenaars (bijvoorbeeld ruimtes van deeltijds kunstonderwijs)
    - Partners: deeltijds kunstonderwijs, gemeentelijke vrijetijdsdiensten, verenigingen

Actieplan 2020

Omdat het decreet ruimte biedt om te groeien, wordt er enkel voor 2020 een actieplan gevraagd. Wat er daarna gebeurt, bepaalt de projectvereniging op basis van de doelstellingen, de ervaringen tot dan toe en de interactie met partners en de inwoners van de regio.

1. **De projectvereniging operationeel maken** (doelstelling 1) verbinden en verduurzamen
   De projectvereniging Vrije Tijd Druivenstreek is nieuw. De hele werking moet nog vorm krijgen. Deze werking vormt de basis voor de realisering van de doelstellingen. Het betreft onder andere
   - Het aanwerven van personeel
   - Het opstarten van de communicatie, intern en extern
     - Ontwikkelen van een website
   - Het opstarten van collega- en werkgroepen
   - De relatie tussen stuurgroep en bestuur opbouwen

2. **De uitrol van de UITpas voorbereiden** (doelstelling 2, 3 en 4) verbinden en faciliteren
   De UITpas is een Vlaams instrument, waarmee heel wat doelstellingen rond participatie en communicatie van dit samenwerkingsverband gerealiseerd kunnen worden. Deze voorbereiding bestaat onder andere uit het in kaart brengen van bestaande kortingssystemen, het betrekken van verenigingen en externe aanbieders en het activeren van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie. Deze voorbereidingen monden in november 2020 uit in projectsubsidieaanvraag in het kader van het decreet bovenlokaal cultuurbeleid voor het implementeren van de UITpas.

3. O**rganisatie van een thematisch netwerkmoment rond erfgoed** met alle actoren in de streek (vrijwilligers, musea, toeristische diensten, gidsen…) (doelstelling 3 en 4) verbinden en faciliteren
   Er is nog vrij weinig samenwerking rond erfgoed in de regio. Veel werk gebeurt door vrijwilligers, terwijl de professionele werking vaak bij toeristische diensten ligt. Er wordt een intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst opgericht in de regio. Op dit eerste netwerkmoment komen lokale en regionale actoren samen en bekijken welke kansen er voor een regionale erfgoedwerking zijn.

4. **Opstart van een werkgroep afstemming van ondersteuningsmaatregelen** (doelstelling 3) verbinden
   Elke gemeente heeft zijn eigen ondersteuningsbeleid. Dat blijft zo, maar er liggen kansen om de ondersteuningsmaatregelen meer op elkaar af te stemmen, zodat alle inwoners op ongeveer dezelfde ondersteuning kunnen rekenen.

5. **Een proefproject om van een bestaand cultureel evenement een reizend of een gezamenlijk evenement in de hele regio te maken** (doelstelling 4) verduurzamen
   Dit kan bijvoorbeeld gebeuren voor *Open Monumentendag* of *Mysterieuze Bossen*. Op deze manier kunnen activiteiten op een of enkele plaatsen worden georganiseerd voor alle inwoners van de regio. Door de krachten te bundelen en hier goede communicatie rond te voeren krijgen de inwoners meer en beter aanbod van vrijetijdsevenementen.

6. ***Jazz met Pit* uitrollen in de hele regio** (doelstelling 2) verduurzamen
   Jazz met Pit is inmiddels een vaste waarde in enkele gemeenten. Het is een evenement dat aanbod en creatie combineert, ondersteuning biedt aan plaatselijke muzikanten en dankzij een gezamenlijke communicatie een breed publiek bereikt. Dit succesvolle evenement structureel inbedden in de werking van de projectvereniging zorgt mede voor een sterke basis voor de verdere werking.

Planning 2021-2025

1. **Er is structurele samenwerking, waarin de partners elkaar ontmoeten en versterken, efficiënt en professioneel werken**
   a. Er is een stuurgroep van cultuur- en vrijetijdsprofessionals, die de gehele werking, structureel en projectmatig, uittekent, opvolgt en bijstuurt
   b. De projectvereniging speelt proactief in op Vlaams beleid en opportuniteiten die daaruit voortvloeien
   c. Er is een sterke interne communicatie tussen de partners
   d. De partners vormen een transversaal lerend netwerk, waarbinnen zij in collegagroepen kennis en expertise delen en gezamenlijke vorming organiseren
   e. Er is een backoffice, die de gezamenlijke werking stroomlijnt en ondersteunt

Acties 2020	2021	2022	2023	2024	2025
het aanwerven van personeel	organiseren van gezamenlijke vorming voor medewerkers vrije tijd van gemeenten				
het opstarten van een werkgroep communicatie en van de communicatie binnen en vanuit de projectvereniging	actieve communicatie binnen de projectvereniging				
het continueren van collegagroepen bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra, jeugd, sport, toerisme	regelmatig overleg gezamenlijke sectorale activiteiten ontwikkelen inspelen op Vlaams beleid en opportuniteiten binnen de sectoren (zie andere doelstellingen)				

de relatie tussen stuurgroep en bestuur opbouwen	stuurgroep vergaderingen bestuursvergaderingen
	backoffice ondersteunt gemeenten in regie- en actorrol
regelmatige contacten met steunpunt bovenlokale cultuurwerking	regelmatige contacten met steunpunt bovenlokale cultuurwerking, andere steunpunten en relevante Vlaamse partners

2. **In de Druivenstreek participeren zo veel mogelijk verschillende mensen aan vrijetijdsactiviteiten**
    a. De vrijetijdscommunicatie gebeurt gericht en gebundeld en is toegankelijk
    b. We omschrijven de doelgroepen en bakenen ze af
    c. We brengen drempels tot cultuur- en vrijetijdsparticipatie in kaart
    d. We ontwikkelen methodieken om meer mensen aan vrijetijdsactiviteiten te laten participeren en hen structureel te laten participeren
    e. We stemmen het aanbod op elkaar af en spreiden het over de regio

Acties 2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
het uitrollen van *Jazz met pit* in de hele regio	*Jazz met pit*				
de uitrol van de UITpas voorbereiden	de UITpas uitrollen (zie doelstelling 3 en 4				
	gezamenlijke vrijetijdscommunicatie via UIT in de Druivenstreek				
	denkoefeningen in gemeenten over doelgroepen en drempels bundelen en afstemmen		gerichte actie naar doelgroep		

	pilootproject methodiekontwikkeling om meer mensen aan vrijetijdsactiviteiten te laten participeren en hen structureel te laten participeren	methodiek uitrollen in de regio	pilootproject methodiekontwikkeling om meer mensen aan vrijetijdsactiviteiten te laten participeren en hen structureel te laten participeren	methodiek uitrollen in de regio	pilootproject methodiekontwikkeling om meer mensen aan vrijetijdsactiviteiten te laten participeren en hen structureel te laten participeren
	afstemming van aanbod tussen vrijetijdsdiensten, spreiding van aanbod		afstemming van aanbod tussen vrijetijdsdiensten en andere actoren in de regio, spreiding van aanbod		

3. **De noden en wensen van de inwoners en maatschappelijke tendensen geven mee vorm aan de vrijetijdswerking**
    a. We ontwikkelen een gemeenschappelijke strategie om activiteiten van verenigingen en andere lokale activiteiten bovenlokaal bekend te maken
    b. We sporen bovenlokale verenigingen op, onderzoeken hoe we ze kunnen ondersteunen en ontwikkelen hier een gezamenlijke aanpak voor
    c. Er is bovenlokaal georganiseerde vorming op maat van vrijwilligers en verenigingen
    d. Er is een transversaal lerend netwerk, waarin lokale en regionale actoren verbonden zijn
    e. We ontwikkelen een gemeenschappelijke strategie om burgerinitiatieven rond vrijetijd te detecteren en te ondersteunen en passen deze toe
    f. We brengen alle ondersteuningsmaatregelen in kaart, stemmen deze waar wenselijk af en werken aanvullend
    g. We zetten infrastructuur creatief in voor cultuur- en vrijetijdsactiviteiten van inwoners

i. We communiceren helder en open met alle vrijetijdsactoren in de regio

Acties 2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
een netwerkmoment organiseren met als thema erfgoed	een transversaal en bovenlokaal netwerkmoment organiseren				

opstart van een werkgroep afstemming van ondersteuningsmaatregelen	werkgroep afstemming van ondersteuningsmaatregelen zet overeenkomsten en verschillen op een rij	voorstel voor een gezamenlijk kader voor ondersteuningsmaatregelen	uitrol gezamenlijk ondersteuningsaanbod		
	de UITpas uitrollen (zie doelstelling 2 en 4)				UITpas is operationeel
		een overzicht maken van verenigingen en hun activiteiten op één website	overzicht van verenigingen actueel houden		
			bovenlokale verenigingen inventariseren en bevragen	voorstel voor een beleidskader voor bovenlokale verenigingen uitwerken	gezamenlijk beleid voor bovenlokale verenigingen uitvoeren
	burgerinitiatieven rond vrije tijd inventariseren en bevragen	voorstel voor een beleidskader voor burgerinitiatieven uitwerken	gezamenlijk beleid voor burgerinitiatieven uitvoeren		
			uitvoeren van een infrastructuuraudit vanuit een vrijetijdsbril, waarbij noden van de inwoners gekoppeld worden aan een breed overzicht van bruikbare en beschikbare infrastructuur (van	overzicht van infrastructuur is beschikbaar en actueel	

			sportzalen tot woonzorgcentra)	
	organisatie van een klankbord- en netwerkevenement voor alle vrijetijdsactoren			
	Vorming op maat van actoren in de regio aanbieden, die afzonderlijke gemeenten niet kunnen organiseren			

4. **Er zijn ruime mogelijkheden voor creatie, beleving en het beoefenen van vrijetijdsactiviteiten**
    a. We onderzoeken de mogelijkheden van het beschikbaar stellen van gemeentelijke infrastructuur en materiaal aan alle inwoners van de regio
    b. We zorgen voor meer spreiding van het aanbod en beleving door het ontwikkelen van formats, die elke gemeente op maat kan toepassen
    c. We zorgen voor meer spreiding van het aanbod en beleving door samen in te spelen op Vlaamse en regionale initiatieven
    d. We leggen actief verbindingen met sectoren buiten vrije tijd
    e. We stimuleren en ondersteunen creatie door amateurkunstenaars
    f. Met professionele partners en lokale vrijwilligers geven we vorm aan een regionaal erfgoedverhaal

Acties 2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
organisatie van een thematisch netwerkmoment rond erfgoed met alle actoren in de regio (zie doelstelling 3)					
een proefproject om van een bestaand cultureel evenement een reizend of een gezamenlijk evenement in de	opstellen van een draaiboek / format van een evenement of project voor de hele regio		een proefproject om van een bestaand cultureel evenement een reizend of een gezamenlijk evenement	opstellen van een draaiboek / format van een evenement of project voor de hele regio	een proefproject om van een bestaand cultureel evenement een reizend of een gezamenlijk evenement in de hele regio te maken

hele regio te maken			in de hele regio te maken		
			verzamelen en verwerken van alle tarieven en reglementen, uitwerken van een gezamenlijk verhuurreglement voor infrastructuur en materiaal	gezamenlijk verhuurreglement is operationeel	
	Organisatie in de regio van minstens een Vlaams of regionaal initiatief als kinder- en jeugdjury, Open Monumentendag, Groot Dictee, Week van het Bos, Erfgoeddag, Lokale helden				
	de UITpas uitrollen (zie doelstelling 2 en 3)				UITpas is operationeel
				ontwikkelen van een kunstenroute	kunstenroute is operationeel
		samen met deeltijds kunstonderwijs activiteiten met en voor amateurkunstenaars opzetten		samen met deeltijds kunstonderwijs activiteiten met en voor amateurkunstenaars opzetten	
	vrijetijdsactiviteiten in woonzorgcentra organiseren (toneel, muziek, tentoonstellingen, sportieve activiteiten)				
		infrastructuur van partners beschikbaar stellen voor amateurkunstenaars (bijvoorbeeld ruimtes van deeltijds kunstonderwijs)			
	Erfgoedproject als vervolg op	Vrijetijdssectoren die nu minder uit de verf komen bij elkaar brengen, ondersteunen	Gezamenlijk project op basis van voorbereiding 2022	Vrijetijdssectoren die nu minder uit de verf komen bij elkaar brengen, ondersteunen	Gezamenlijk project op basis van voorbereiding 2024

	netwerkmoment 2020 (zie doelstelling 3)	om zich te ontwikkelen en naar buiten te treden en zo meer te betekenen voor de burgers – voorbereiden gezamenlijk project		om zich te ontwikkelen en naar buiten te treden en zo meer te betekenen voor de burgers - voorbereiden gezamenlijk project	

Regierol

De regierol dient om meer burgers aan meer vrijetijdsactiviteiten te laten participeren, de kwaliteit van de vrijetijdsactiviteiten in alle gemeenten te verhogen en het vrijetijdsaanbod te vergroten in elke gemeente.

Centraal bij alles wat er gebeurt / geregisseerd wordt staat de vraag of de burger er beter van wordt.

De gemeenten nemen met de gemeenschapscentra van vzw 'de Rand' deze rol op, met dien verstande dat vzw 'de Rand' enkel werkt op de terreinen, waarvoor deze vzw een opdracht heeft. Zo zal vzw 'de Rand' bijvoorbeeld wel actief deelnemen aan samenwerking en kennisdeling rond anderstaligen, maar zelf geen initiatieven ontplooien rond toerisme. Aangezien de werking zo veel mogelijk transversaal is, zal vzw 'de Rand' wel betrokken zijn bij de gehele werking. De coördinator die de projectvereniging in dienst neemt coördineert en faciliteert de regie. De gemeenten, vzw 'de Rand' en andere actoren bereiden werkzaamheden voor en voeren acties uit.

Invulling regierol actieplan 2020

1. **De projectvereniging operationeel maken** (doelstelling 1) verbinden en verduurzamen
   De projectvereniging Vrije Tijd Druivenstreek is nieuw. De hele werking moet nog vorm krijgen. Deze werking vormt de basis voor de realisering van de doelstellingen.

Regierol	Actorrol
Partners in de projectvereniging bij elkaar brengen	Agenda's bepalen, terugkoppelen naar eigen organisatie
Collegagroepen ondersteunen en faciliteren Communicatie tussen collegagroepen op gang brengen en ondersteunen, waar zinvol collegagroepen thematisch bij elkaar brengen	Agenda's voor collegagroepen bepalen Gezamenlijke acties uitvoeren
Beleidslijnen voor communicatie helpen uitzetten	Communicatiebeleid uitvoeren
Communicatieplan extern voor eerste jaar maken Communicatie coördineren Website laten maken	Communicatie voeren via eigen kanalen, in overleg met partners Inhoud voor website aanleveren
Regelmatige contacten tussen stuurgroep en bestuur onderhouden	Vanuit stuurgroep en bestuur terugkoppelen naar eigen organisatie en andere partners
	Administratieve ondersteuning voor bovenlokale projecten, zoals subsidieaanvraag, beheer van financiën, afrekening en verantwoording

2. **De uitrol van de UITpas voorbereiden** (doelstelling 2, 3 en 4) verbinden en faciliteren

Regierol	Actorrol
Informatie van partners bundelen en analyseren	In kaart brengen van bestaande kortingssystemen
Werkzaamheden van partners op elkaar afstemmen, informatie delen	Verenigingen en externe aanbieders bevragen en betrekken
Actoren die bezig zijn met lokale netwerken vrijetijdsparticipatie bij elkaar brengen, ervaringen delen, opbouw van nieuwe netwerken ondersteunen	Activeren van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie
Opmaak van subsidiedossier ondersteunen, partners hiervoor bij elkaar brengen, contacten met Vlaamse overheid en steunpunten leggen	Voorbereiden en indienen van een projectsubsidieaanvraag voor het implementeren van de UITpas

3. O**rganisatie van een thematisch netwerkmoment rond erfgoed** met alle actoren in de streek (vrijwilligers, musea, toeristische diensten, gidsen…) (doelstelling 3 en 4) verbinden en faciliteren

Regierol	Actorrol
Regionale actoren en partners identificeren	Lokale actoren en partners identificeren
Voorbereidende werkgroep faciliteren	Bijdragen aan voorbereidende werkgroep
Gezamenlijke communicatie coördineren	Communiceren via eigen kanalen
Inhoudelijke organisatie van netwerkmoment	Praktische organisatie van netwerkmoment
Evaluatie en bepalen vervolg van regionale erfgoedwerking	

4. **Opstart van een werkgroep afstemming van ondersteuningsmaatregelen** (doelstelling 3) verbinden

Regierol	Actorrol
Informatie bundelen en analyseren	Lokale ondersteuningsmaatregelen in kaart brengen
Werkgroep faciliteren en coördineren	Deelnemen aan werkgroep, terugkoppelen naar eigen organisatie
Terugkoppelen naar stuurgroep, bestuur projectvereniging en adviesraden	

5. **Een proefproject om van een bestaand cultureel evenement een reizend of een gezamenlijk evenement in de hele regio te maken** (doelstelling 4) verduurzamen

Regierol	Actorrol
Partners bij elkaar brengen in een werkgroep, werkgroep ondersteunen	Praktische organisatie, logistiek en accommodatie beschikbaar stellen
Draaiboek maken	
Gezamenlijke communicatie bepalen en uitvoeren	Communicatie via eigen kanalen
Evaluatie	

6. ***Jazz met Pit* uitrollen in de hele regio** (doelstelling 2) verduurzamen

Regierol	Actorrol
Partners bij elkaar brengen in een werkgroep, werkgroep ondersteunen	Praktische organisatie, logistiek en accommodatie beschikbaar stellen
Draaiboek maken	
Gezamenlijke communicatie bepalen en uitvoeren	Communicatie via eigen kanalen
Evaluatie	

Invulling regierol 2021-2025

De verdeling van regie- en actorrol voor de periode vanaf 2021 is indicatief. Er ligt nog niet veel definitief vast, de projectvereniging heeft ruimte en tijd nodig om te groeien, kansen te zien en te grijpen en eigen accenten te leggen. Waar mogelijk worden projecten uitgevoerd met projectsubsidies. Deze kunnen uiteraard nog niet in de planning worden opgenomen. De acties die genoemd worden, zijn mogelijke acties, waarvan de haalbaarheid en timing nog moet worden onderzocht. De UITpas is wel een vaststaande beleidslijn.

1. **Er is structurele samenwerking, waarin de partners elkaar ontmoeten en versterken, efficiënt en professioneel werken**

Regierol	Actorrol
Overleg over gezamenlijke vorming faciliteren, vormingsbeleid vorm geven	Praktische organisatie van gezamenlijke vorming voor medewerkers vrije tijd van gemeenten
Collegagroepen ondersteunen en faciliteren Expertisedeling stimuleren Communicatie tussen collegagroepen op gang brengen en ondersteunen, waar zinvol collegagroepen thematisch bij elkaar brengen	Agenda's voor collegagroepen bepalen Gezamenlijke acties uitvoeren

Communicatiebeleid opvolgen en bijsturen	Communicatiebeleid uitvoeren
Communicatie coördineren	Communicatie voeren via eigen kanalen, in overleg met partners Inhoud voor website en andere gezamenlijke communicatie aanleveren
Regelmatige contacten tussen stuurgroep en bestuur onderhouden	Vanuit stuurgroep en bestuur terugkoppelen naar eigen organisatie en andere partners
Contacten onderhouden met Vlaamse en regionale partners, onder andere het steunpunt bovenlokale cultuurwerking Expertise op Vlaams niveau delen	Expertise delen binnen eigen organisatie
Coördinatie van activiteiten die inspelen op Vlaams beleid of sectorale initiatieven	Uitvoeren van activiteiten

2. In de Druivenstreek participeren zo veel mogelijk verschillende mensen aan vrijetijdsactiviteiten

Regierol	Actorrol
Werkgroep Jazz met pit coördineren, gezamenlijke communicatie bepalen en uitvoeren	Praktische organisatie, logistiek en accommodatie beschikbaar stellen, communicatie via eigen kanalen
Bovenlokale werkgroep UITpas coördineren, lokaal beleid bovenlokaal stroomlijnen, contacten onderhouden met bovenlokale partners en andere domeinen, zoals welzijn, contacten onderhouden met publiq en andere Vlaamse partners, samenwerking lokale netwerken vrijetijdparticipatie faciliteren	Lokale netwerken onderhouden, aankoop en installatie lokale infrastructuur, lokale communicatie voeren, lokale doelgroepen betrekken
Gezamenlijke vrijetijdscommunicatie via UIT in de Druivenstreek coördineren	Inhoud van communicatie aanleveren, zelf input geven aan UITdatabank
Denkoefeningen in gemeenten over doelgroepen en drempels bundelen en afstemmen, gezamenlijke acties uitwerken op basis hiervan	Lokale denkoefeningen over doelgroepen met partners faciliteren, resultaten bundelen en analyseren en delen op bovenlokaal niveau. Gezamenlijke acties lokaal uitvoeren
Mogelijkheden van gezamenlijke ticketing van vrijetijdactiviteiten onderzoeken	Informatie over ticketing verzamelen bij partners, lokale partners hierover samenbrengen

Coördinatie en van 2 of 3 pilootprojecten methodiekontwikkeling om meer mensen aan vrijetijdsactiviteiten te laten participeren en hen structureel te laten participeren (bijvoorbeeld lokaal netwerk vrijetijdparticipatie in alle gemeenten realiseren): lokale regionale partners bij elkaar brengen in werkgroep, expertise van buiten binnenbrengen, projectdraaiboek maken, afstemming van diverse lokale activiteiten, gezamenlijke evaluatie faciliteren, methodiek vastleggen in handleiding/draaiboek	Lokale partners bij elkaar brengen, draaiboek lokaal uitwerken, project lokaal uitvoeren en evalueren.
Werkgroep afstemming van aanbod tussen vrijetijdsdiensten coördineren, afspraken rond spreiding van aanbod maken en opvolgen	Lokaal aanbod inventariseren, lokaal aanbod afstemmen op bovenlokale afspraken

3. De noden en wensen van de inwoners en maatschappelijke tendensen geven mee vorm aan de vrijetijdswerking

Regierol	Actorrol
Jaarlijks organisatie van een transversaal en bovenlokaal netwerkmoment coördineren: regionale actoren en partners identificeren, voorbereidende werkgroep faciliteren, gezamenlijke communicatie coördineren, inhoudelijke organisatie van netwerkmoment, evaluatie en bepalen vervolg	Lokale actoren en partners identificeren, deelnemen aan voorbereidende werkgroep, communiceren via eigen kanalen, praktische organisatie van netwerkmoment
Werkgroep afstemming van ondersteuningsmaatregelen coördineren, voorstel voor een gezamenlijk kader voor ondersteuningsmaatregelen formuleren, opvolging en bijsturing van gezamenlijk ondersteuningsbeleid	Lokale ondersteuningsmaatregelen in kaart brengen, gezamenlijke kader lokaal implementeren en opvolgen
UITpas, zie doelstelling 2	
Een overzicht maken van verenigingen en hun activiteiten op één website: werkzaamheden coördineren	Inventaris van lokale verenigingen maken, overzicht van verenigingen actueel houden
Bovenlokale verenigingen inventariseren en bevragen, voorstel voor een beleidskader voor bovenlokale verenigingen uitwerken, gezamenlijk beleid voor bovenlokale verenigingen uitvoeren	

Coördinatie opstellen van bovenlokaal beleidskader voor burgerinitiatieven , beleid opvolgen en bijsturen	Lokale burgerinitiatieven rond vrije tijd inventariseren en bevragen, gezamenlijke beleid lokaal uitvoeren
Coördinatie van een infrastructuuraudit vanuit een vrijetijdsbril, waarbij noden van de inwoners gekoppeld worden aan een breed overzicht van bruikbare en beschikbare infrastructuur (van sportzalen tot woonzorgcentra): methodiek audit opzetten, lokale resultaten bundelen, gezamenlijk beleid uitwerken, bijvoorbeeld infrastructuur met andere sectoren delen: met scholen, woonzorgcentra e.d.m., een pool van zalen maken om het podiumaanbod beter te structureren Zo een win-winsituatie creëren: er zijn meer ruimtes beschikbaar voor vrijetijdsactiviteiten en de activiteiten zijn gespreid over locaties waar potentiële deelnemers / participanten zijn	Lokaal uitvoeren van een infrastructuuraudit vanuit een vrijetijdsbril, gezamenlijk beleid lokaal uitvoeren.
Jaarlijkse organisatie van een klankbord- en netwerkevenement voor alle vrijetijdsactoren, in het kader van het transversaal lerend netwerk: coördinatie, contacten met regionale en Vlaamse partners onderhouden, inhoudelijke voorbereiding, gezamenlijke communicatie, evaluatie	Lokale partners identificeren en contacteren, lokale communicatie voeren, praktische organisatie en logistiek
Vorming op maat van actoren in de regio aanbieden, die afzonderlijke gemeenten niet kunnen organiseren: binnen stuurgroep doelgroepen bepalen, regionale en Vlaamse vormingspartners (onder ander Archeduc en Vormingplus Oost-Brabant) betrekken, vormingsprogramma opstellen, gezamenlijke communicatie, evaluatie	Lokale noden in kaart brengen, contacten onderhouden met lokale partners, praktische organisatie vorming, lokale communicatie

4. Er zijn ruime mogelijkheden voor creatie, beleving en het beoefenen van vrijetijdsactiviteiten

Regierol	Actorrol
Opstellen van een draaiboek / format van een evenement of project voor de hele regio, coördinatie van organisatie van een gezamenlijk evenement of project, gezamenlijke communicatie	Praktische uitvoering van format lokaal, lokale communicatie

Opstellen van een gezamenlijk verhuurreglement voor infrastructuur en materiaal, implementatie opvolgen	Lokale informatie verzamelen en bundelen. Gezamenlijk reglement lokaal implementeren
Coördinatie van jaarlijkse organisatie in de regio van minstens een Vlaams of regionaal initiatief als kinder- en jeugdjury, Open Monumentendag, Groot Dictee, Week van het Bos, Erfgoeddag, Lokale helden: contacten onderhouden met Vlaamse partners, inhoudelijke organisatie, gezamenlijke communicatie, evaluatie	Contacten met lokale partners onderhouden, praktische organisatie, lokale communicatie
Gezamenlijk ontwikkelen van een kunstenroute: concept maken met partners, gezamenlijke communicatie	Praktische organisatie, contacten met lokale partners onderhouden, lokale infrastructuur beschikbaar stellen, lokale communicatie
Samen met deeltijds kunstonderwijs activiteiten met en voor amateurkunstenaars opzetten: partners samenbrengen, organisatiestructuur opzetten, uitvoering opvolgen, gezamenlijke communicatie	Lokale partners samenbrengen, organisatie van lokale activiteiten, lokale communicatie
Vrijetijdsactiviteiten in woonzorgcentra organiseren (toneel, muziek, tentoonstellingen, sportieve activiteiten): partners bovenlokaal en transversaal bij elkaar brengen, goede praktijken detecteren en delen, gezamenlijke communicatie	Lokale partners samenbrengen, organisatie van activiteiten ondersteunen, lokale communicatie
Infrastructuur van partners beschikbaar stellen voor amateurkunstenaars (bijvoorbeeld ruimtes van deeltijds kunstonderwijs): lokale inventarisaties bundelen, partners bij elkaar brengen, format maken	Lokale inventaris maken van infrastructuur en partners, lokale matches maken op basis van format
Vrijetijdssectoren die nu minder uit de verf komen bij elkaar brengen, ondersteunen om zich te ontwikkelen en naar buiten te treden en zo meer te betekenen voor de burgers: werkgroepen faciliteren en coördineren, contacten onderhouden met relevante Vlaamse en regionale organisaties, uitwerken van activiteiten en communicatie ondersteunen, gezamenlijke vorming organiseren, gezamenlijke communicatie	Lokale partners identificeren, praktische uitwerking van lokale activiteiten, lokale communicatie
UITpas, zie doelstelling 2	

Zakelijk plan

De projectvereniging

Bestuur

De projectvereniging heeft de decretaal voorgeschreven structuur, met een bestuur van mandatarissen van de gemeenten met stemrecht en leden van de oppositie met raadgevende stem. Vzw 'de Rand' is eveneens vertegenwoordigd met raadgevende stem.

Stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit diensthoofden of medewerkers vrije tijd van de gemeenten en medewerkers van de gemeenschapscentra van vzw De Rand. Samen met de coördinator vormt de stuurgroep het hart van de werking. De stuurgroep vertaalt het beleid in concrete acties, volgt deze op en stuurt waar nodig bij.

Coördinator en personeel

De coördinator is de spil van de dagelijkse werking. Het bestuur stuurt de coördinator in grote lijnen aan. De concrete werking bepaalt de stuurgroep op basis van de richtlijnen van het bestuur, in nauw overleg met de coördinator. Voor deze functie is 1 vte voorzien.

Voor het voorbereiden en uitrollen van de UITpas detacheert elke gemeente vanaf 2021 0,1 of 0,2 vte personeel. De coördinator ondersteunt hun werking wat betreft de bovenlokale aspecten .

Voor de ondersteuning van de coördinator en de werkgroepen is er een administratief medewerker. Voor deze functie is 0,8 vte voorzien

Werkgroepen

De vrijetijdsactoren van de gemeenten en vzw 'de Rand' werken samen in werkgroepen. Elke werkgroep heeft een voorzitter, die de werkgroep aanstuurt. De coördinator ondersteunt de werking van de werkgroepen praktisch (administratief en logistiek) en inhoudelijk (ondersteunt het realiseren van activiteiten), maar heeft hier niet de hoofdverantwoordelijkheid voor, die ligt bij de werkgroepen. Partners kunnen deel uitmaken van de werkgroepen.

De werkgroepen UITpas, evenementen en communicatie zijn structureel voor deze beleidsperiode, andere werkgroepen worden ad hoc opgericht. De collegagroepen cultuur- en gemeenschapscentra, bibliotheken jeugd, sport en toerisme worden ondersteund door de coördinator en de administratief medewerker.

Organogram van de projectvereniging

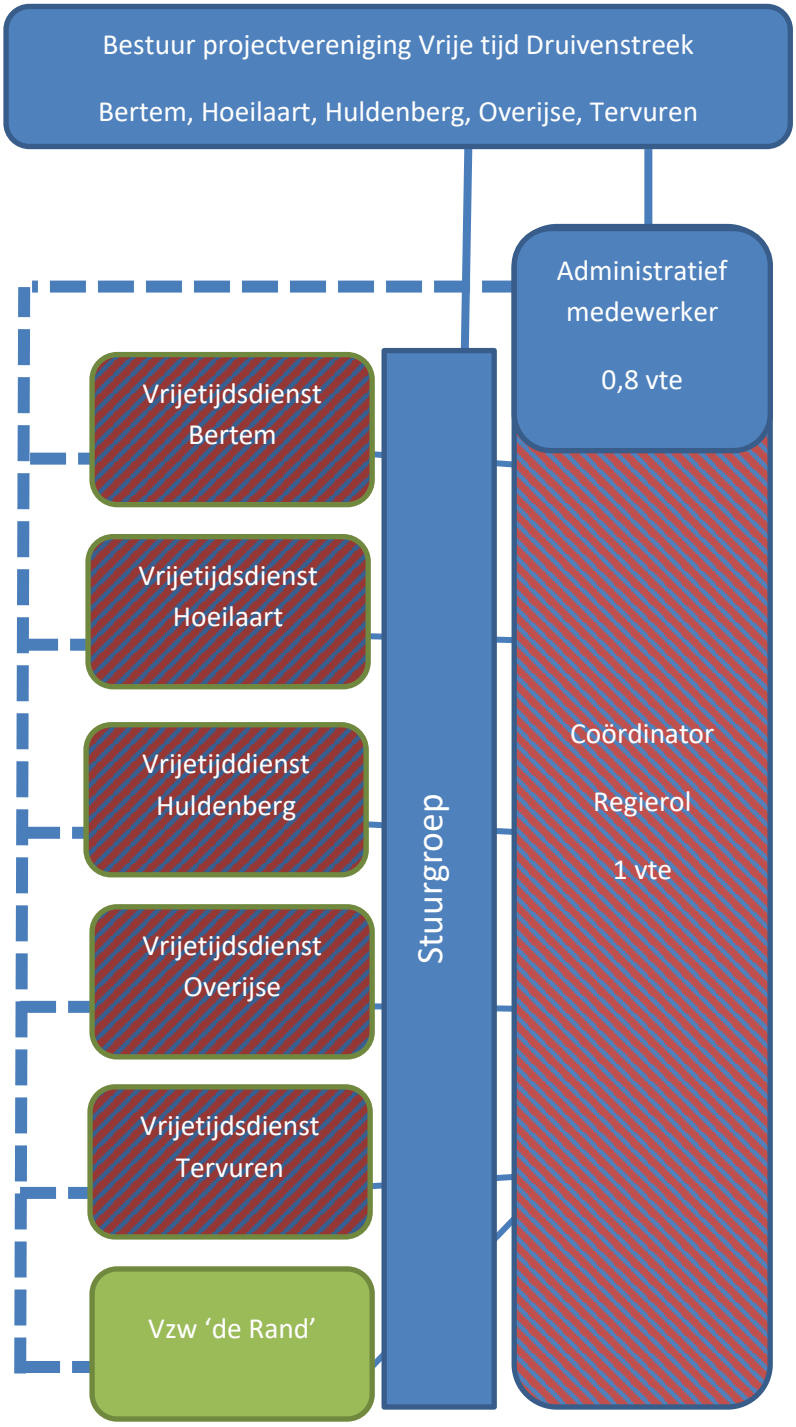

Dagelijkse werking en netwerking van de projectvereniging

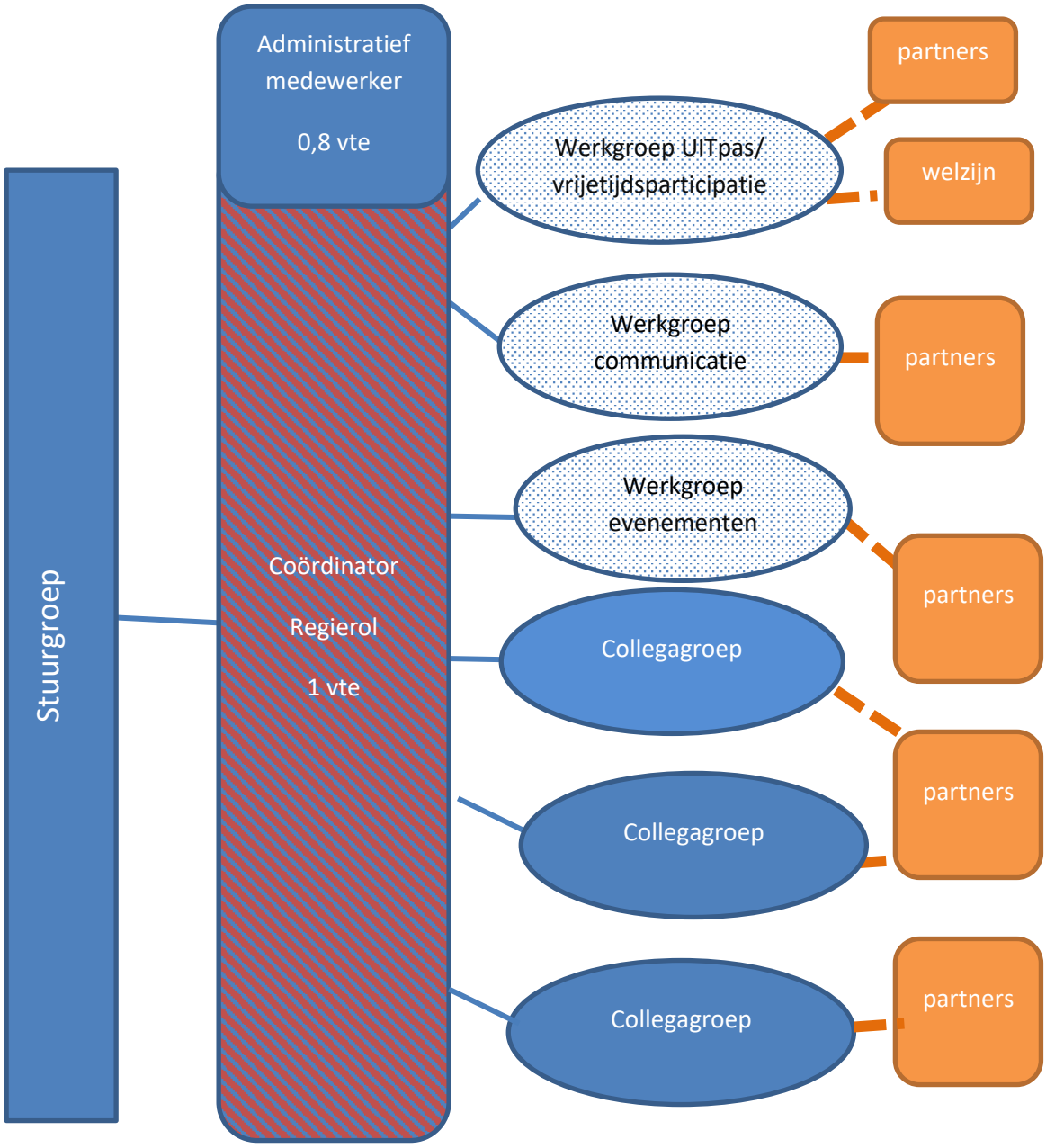

Huisvesting, ict, boekhouding, personeelszaken

De gemeente Bertem staat in voor huisvesting van de medewerkers, ict-ondersteuning en personeelszaken. Hiervoor vergoedt de projectvereniging deze gemeente. De overige gemeenten voorzien een tijdelijke werkplek voor de coördinator, zodat deze overal veel in de gemeenten aanwezig kan zijn en daar ook over de nodige faciliteiten beschikt.

Financiën projectvereniging

De gemeenten dragen 1 € per inwoner op jaarbasis bij aan de projectvereniging:

	inwoners 1-1-2019 (Statbel)	Bijdrage 1 €/inwoner
Bertem	10.007	10 007 €
Hoeilaart	11.321	11 321 €
Huldenberg	9.921	9 921 €
Overijse	25.403	25 403 €
Tervuren	22.422	22 422 €
Totaal	**79.074**	**79 074,00 €**

Vzw 'de Rand' draagt per jaar 2.500 € bij. Dit bedrag kan verhoogd worden in functie van het actieplan.

Bijlagen

1. Geraadpleegde bronnen omgevingsanalyse

- Statistieken
    - https://www.statistiekvlaanderen.be/monitor-jouw-gemeente-in-cijfers, editie 2018
    - http://www.vrijetijdsmonitorvlaanderen.be
- Vzw 'de Rand' Jaarbeeld 2018, https://www.vlaanderen.be/publicaties/jaarbeeld-vzw-de-rand
- Beleidsnota vzw 'de Rand' 2015-2019, https://www.derand.be/files/beleidsnota-vzw-de-rand-2015-2019.pdf
- Een blik op de Vlaamse Rand 2017, Departement Kanselarij en Bestuur, https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaamse-rand-cijferboek-201
- Toekomstverkenning: de blik van sociaal-cultureel volwassenwerk, amateurkunsten en jeugdwerk gericht op 2025, Ideaconsult 2013, https://socius.be/wp-content/uploads/2016/01/Toekomstverkenning_eindrapport.pdf
- Moeilijke bereikbare groepen bestaan niet, Kris De Visscher, https://sociaal.net/achtergrond/moeilijk-bereikbare-groepen-bestaan-niet/
- Websites gemeenten
    - www. Bertem.be
    - www.Hoeilaart.be
    - www.huldenberg.be
    - www.Overijse.be
    - www.Tervuren.be

2. Stakeholdersbijeenkomsten

Hoofdzaken uit de gesprekken die gevoerd zijn met stakeholders

a. Bijeenkomsten met leden van adviesraden en van verenigingen Druivenstreek, 21-1-2019, Tervuren, 5-2-2019 Jezus-Eik

1. **Communicatie is voor alle samenwerking cruciaal**
   Communicatie is in alle gesprekken naar voren gekomen als essentieel voor alle samenwerking en participatie**.** Alle aspecten van communicatie, van het kiezen van de juiste media tot het benaderen van doelgroepen, zijn genoemd. Het is duidelijk dat hier zeer sterk op ingezet moet worden.
2. **Invoeren van de Uitpas**
   De Uitpas is een spaar- en voordelenprogramma dat vrijetijdsparticipatie wil stimuleren**.** De Uitpas kan mensen die nu niet of weinig aan vrijetijdsactiviteiten deelnemen, over de drempel helpen (https://www.publiq.be/nl/project/uitpas).
3. **Zorgen voor toegankelijkheid**
   Mobiliteits-, financiële en mentale drempels wegnemen. Er is veel gewezen op mobiliteitsproblemen van senioren en jongeren. Er moeten oplossingen komen voor het gebrek aan openbaar vervoer en andere vormen van betaalbare mobiliteit. Als dat niet gebeurt, is de toegankelijkheid van vrijetijdsactiviteiten ook een probleem. Andere drempels, voor bijvoorbeeld kansarmen en mensen met een beperking, kunnen weggenomen met onder andere de Uitpas en andere vormen van toeleiding. Verenigingen en vrijwilligers kunnen en willen daar een rol bij spelen.
4. **Infrastructuur delen**
   Infrastructuur , vooral voor sport en cultuur, is duur. Niet elke gemeente beschikt over alle faciliteiten. Dat hoeft ook niet als ze gedeeld kunnen worden en dus toegankelijk zijn voor alle inwoners. Dat vergt wel het uniform maken van de gebruiksvoorwaarden: dezelfde tarieven, dezelfde reglementen en de administratie eromheen vereenvoudigen. Een mooi voorbeeld van een win-winsituatie is het aanbod van ruimte voor culturele activiteiten in een woonzorgcentrum, waardoor de bewoners ervan deel kunnen nemen aan de culturele activiteiten daar.
5. **Kennis en expertise delen, gezamenlijke vorming en opleiding organiseren**
   Er zijn veel redenen om kennis en expertise te delen: veel organisaties en verengingen zijn te klein om alles zelf te kunnen doen, het is daarom efficiënter en beter voor de kwaliteit om te specialiseren in enkele zaken en die expertise dan te delen met collega's. Er is al veel kennis en ervaring opgebouwd met projecten en nieuwe manieren van werken. Ook die ervaring kan beter gedeeld worden: zo kunnen anderen profiteren van wat er al bereikt is, door bijvoorbeeld draaiboeken of concepten beschikbaar te stellen, die anderen dan weer kunnen uitvoeren. Samen vorming of trainingen organiseren scheelt ook veel werk en maakt het mogelijk gespecialiseerde opleidingen aan te bieden, die elke organisatie apart niet kan aanbieden.
6. **Adviesraden**

Adviesraden zijn belangrijk voor de participatie, maar functioneren niet altijd even goed en werken alleen lokaal. Samen nadenken over de rol en de aard van adviesraden kan zuurstof geven. Er is gepleit om adviesraden over de gemeentegrenzen heen samen te stellen en voor een speciale adviesraad voor deze intergemeentelijke samenwerking.

7. **Bedenking**
   Bij al het enthousiasme voor intergemeentelijke en intersectorale samenwerking zijn er enkele keren bedenkingen geuit: het is niet makkelijk om binnen een gemeente samen te werken, is de sprong naar intergemeentelijk dan niet te ver? Het is een oproep om realistisch te blijven.

Gesprek met regionale stakeholders, 2-4-2019

Communicatie is heel belangrijk om tot goede samenwerking te komen: elkaars werking leren kennen, goede praktijken uitwisselen en al ineen vroeg stadiumplannen uitwisselen.

Er zijn veel mogelijkheden voor samenwerking om specifieke doelgroepen te bereiken, zoals anderstaligen en kansengroepen.

Vormingsplus Oost-Brabant en Archeduc willen samenwerken binnen de IGS en dit zien als een proeftuin. Er zijn veel gezamenlijke werkgebieden: sociale cohesie, participatie (al is de insteek van de IGS wat anders dan die van Vormingplus), vorming rond culturele thema's.

Er zijn aanknopingspunten voor projectmatige samenwerking en samenwerking rond landelijke acties of evenementen.

Gesprek met medewerkers welzijn, 2-4-2019

De cliënten/bewoners/doelgroepen van de organisaties die aan tafel zaten ervaren veel drempels als zij aan vrijetijdsactiviteiten willen deelnemen. Die drempels kunnen op verschillende manieren verlaagd worden door allerlei vormen van samenwerking van welzijns- en vrijetijdsorganisaties. Inclusie is heel belangrijk: mensen niet apart zetten, maar echt deel laten hebben.

Er zijn al goede praktijken, die gedeeld kunnen worden. Er is veel behoefte aan kennisdeling en informatie-uitwisseling. Het netwerk kan beide faciliteren.

3. Samenwerkingsovereenkomst met vzw 'de Rand'

Voorontwerp van samenwerkingsovereenkomst tussen intergemeentelijk samenwerkingsverband opgericht voor bovenlokale cultuurwerking en vzw 'de Rand'

Tussen

het IGS bovenlokale cultuurwerking, adres …, vertegenwoordigd door … hierna genoemd het IGS

en

de vzw 'de Rand', extern verzelfstandigd agentschap, vertegenwoordigd door de heren Hubert Lyben, voorzitter en Eddy Frans, algemeen directeur, maatschappelijke zetel Witherendreef 1, 3090 Jezus-Eik, hierna genoemd de vzw 'de Rand'.

wordt het volgende overeengekomen:

1. Deze samenwerkingsovereenkomst wordt toegevoegd aan het dossier dat het IGS zal indienen met het oog op structurele subsidiëring en erkenning bij de Vlaamse overheid in het kader van het decreet bovenlokale cultuurwerking. Dit betekent ook dat de implementatie van deze samenwerkingsovereenkomst afhankelijk is van de goedkeuring van dit dossier.

2. Vzw 'de Rand' bevestigt actief te willen en zullen meewerken aan de missie en strategische doelstellingen met betrekking tot bovenlokale cultuurwerking zoals die door het IGS worden vooropgesteld.

3. Het partnership vanuit vzw 'de Rand' vertrekt vanuit haar eigen missie en doelstellingen, zoals die vastgelegd zijn in haar samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid en de provincie Vlaams-Brabant en in het meerjarige beleidsplan.

4. Het partnership vanuit vzw 'de Rand' kan in geen geval gelijkgesteld worden met het engagement van één van de deelnemende gemeenten in het IGS. Ook als de gemeente waar vzw 'de Rand' een gemeenschapscentrum uitbaat niet deelneemt aan het IGS, is het niet de bedoeling dat vzw 'de Rand' de beleidsplek van deze gemeente inneemt in het IGS-verhaal.

   Het partnership van vzw 'de Rand' vertrekt vanuit haar eigen beleidsopdracht en beleidsinstrumenten.

Concreet betekent dit dat het inhoudelijke partnership van vzw 'de Rand' vanuit volgende potentiële aanknopingspunten zal aangegaan worden:

- De gemeenschapscentra van vzw 'de Rand' als fysieke cultuurplek en actor
- De expertise van vzw 'de Rand' m.b.t. taalpromotie en oefenkansen Nederlands
- De expertise van vzw 'de Rand' m.b.t. beleidsdocumentatie over de Vlaamse Rand
- En dit alles vanuit een onderliggende doelstelling m.b.t. gemeenschapsvorming en versterking van het Nederlandstalig karakter van de regio

5. De betrokkenheid van vzw 'de Rand' zal jaarlijks geëxpliciteerd worden samen met de opmaak en goedkeuring van het actieplan van het IGS. Om de samenwerking tussen vzw 'de Rand' en het IGS optimaal op te volgen zal:
    - een vertegenwoordiger van 'de Rand' deel uitmaken van de *algemene stuurgroep* van de IGS
    - een vertegenwoordiger van vzw 'de Rand' de vergaderingen van de Raad van Bestuur van het IGS kunnen bijwonen zonder stemrecht.

6. Ter ondersteuning van het IGS zal vzw 'de Rand' een financiële bijdrage leveren tot de werking en de doelstellingen van het IGS, ten belope van minstens € … op jaarbasis. Deze minimale bijdrage bedrag kan door de Raad van Bestuur van vzw 'de Rand' jaarlijks bij de opmaak van de begroting worden verhoogd, in functie van het actieplan van 'de Rand', het actieplan van het IGS, en uiteraard binnen de perken van de beschikbare kredieten.

Opgemaakt in 3 exemplaren, waarvan één voor elke partij en één voor het subsidiedossier

Getekend te …

Op ….

Voor het IGS

Voor vzw 'de Rand'